Recht van voorkoop

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2026-1162818	Datum opzoeking:	8/10/2026
Referentienummer:	Visésteenweg 235, 3770 Riemst	Zoekdata:	73102A1225/00Y000
Datum opzoeking themabestand:	8/10/2026	Perceel:	73102A1225/00Y000

Resultaat opvraging perceel gelegen in Riemst afdeling RIEMST 6 AFD/ZICHEN-ZUSSEN-BOLDER/, sectie A met perceelnummer 1225/00Y000 [73102A1225/00Y000]

Indicatieve kaartweergave

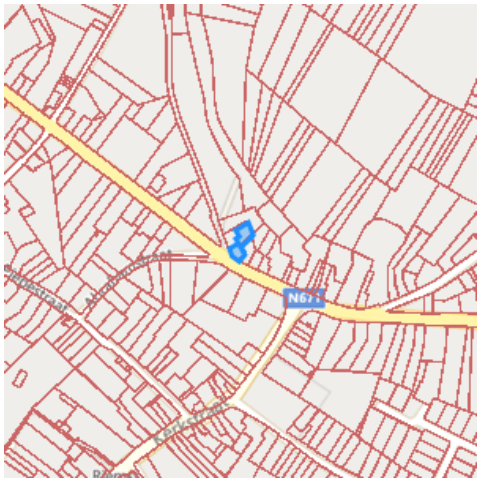

Resultaat

- Geen voorkooprecht van toepassing

Legende

Voorkooprecht van toepassing
Geen voorkooprecht van toepassing

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

In dit uittreksel worden alle Vlaamse voorkooprechten vermeld. Conventionele voorkooprechten en eventuele federale voorkooprechten vallen buiten het toepassingsgebied van dit uittreksel en moet u opzoeken via andere kanalen.

Datum opzoeking themabestand
De datum waarop het geografisch themabestand 'Vlaamse voorkooprechten' werd nagegaan of er al dan niet Vlaamse voorkooprechten van toepassing zijn op de gevraagde percelen. De resultaten m.b.t voorkooprechten zijn bijgevolg enkel geldig voor deze datum. Deze datum kan maximum 2 jaar terug in de tijd gaan i.v.m. de datum opzoeking themabestand.

Datum informatieve vraag
De datum waarvoor de Vlaamse voorkooprechten opgevraagd worden.

Kolommen
De kolommen type, overzicht, begunstigden, begindatum bekendmaking en prioriteit worden enkel ingevuld indien er een voorkooprecht van toepassing is en de informatie gekend is.

Bron vastgoedinfo

Deze opvraging kwam tot stand in samenwerking met Digitaal Vlaanderen en op basis van het geografisch themabestand 'Vlaamse voorkooprechten', erkend als authentieke geografisch gegevensbron (Decreet van 25 mei 2007 houdende de harmonisering van de procedures van voorkooprechten (B.S. 24/07/2007) en Besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2012 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van het decreet van 25 mei 2007 houdende de harmonisering van de procedures van voorkooprechten en houdende de erkenning van het geografisch themabestand ‘Vlaamse voorkooprechten’ als authentieke geografische gegevensbron (B.S. 10/08/2012)).

Document gegenereerd op basis van de gegevens ontvangen van Digitaal Vlaanderen via de ORIS webservices.

CIB vlaanderen vzw - Kortrijksesteenweg 1005 - 9000 Gent
0425.043.508 - support@realsmart.be

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2026-1162815	Datum opzoeking:	8/10/2026
Referentienummer:	Visésteenweg 235, 3770 Riemst	Zoekdata:	73102A1225/00Y000
Perceel:	73102A1225/00Y000		

Risicozones overstromingen - kaart 2017

Indicatieve kaartweergave

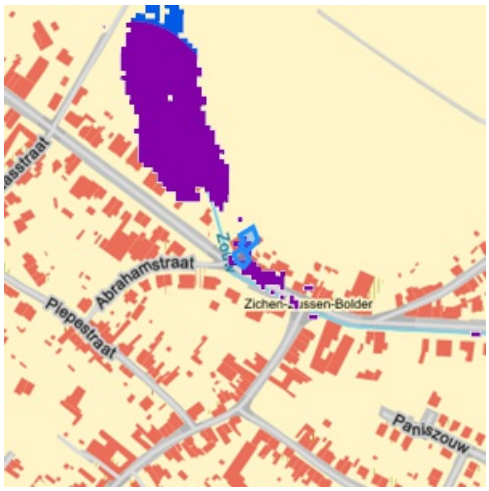

Resultaat

- Controleer of het perceel (gedeeltelijk) ingekleurd is als risicozone voor overstromingen

Legende

- Nieuwe risicozone
- Bevestigde risicozone
- Geen risico meer

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

Risicozones overstromingen
Risicozones zoals bepaald in het Koninklijk besluit van 20 september 2017 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 februari 2007 tot afbakening van de risicozones bedoeld in artikel 68-7 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst (met betrekking tot de verzekering tegen natuurrampen).

Bron vastgoedinfo

Deze opvraging bevat overheidsinformatie verkregen van de Vlaamse Milieumaatschappij en de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid, Dokter De Moorstraat 24-26, 9300 Aalst en Digitaal Vlaanderen, Havenlaan 88, 1000 Brussel wat betreft het Grootschalig Referentie Bestand Vlaanderen (GRB).

Meer info
www.integraalwaterbeleid.be
www.waterinfo.be/watertoets

Document gegenereerd op basis van de gegevens ontvangen van de Vlaamse Milieumaatschappij en de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid via de ORIS webservices.

OVERSTROMINGSRAPPORT 08-10-2026

Identificatie perceel en gebouwen

Gemeente	Riemst				
Afdeling	6	Sectie	A	Perceelnummer	1225/00Y000

Aantal gebouwen op dit perceel	1
Waterbeheerder(s)	Provincie Limburg

Informatie voor het volledige perceel

Parameter	Score
Perceelscore of P-score	D
Gebouwenscore of G-score	D
Ligging in Signaalgebied	neen
Ligging in afgebakende oeverzone of afgebakend overstromingsgebied	neen
Ligging in een risicozone voor overstromingen	ja

A: geen overstroming gemodelleerd B: kleine kans op overstromingen onder klimaatverandering C: kleine kans op overstromingen D: middelgrote kans op overstromingen

Te gebruiken symbool voor informatieplicht:

Informatie voor de verschillende gebouwen op het perceel

Gebouw ID	Score
14913158	D

DETAILKAARTEN

Detailkaart Overstromingsgevoelige gebieden pluviaal (door hevige neerslag)

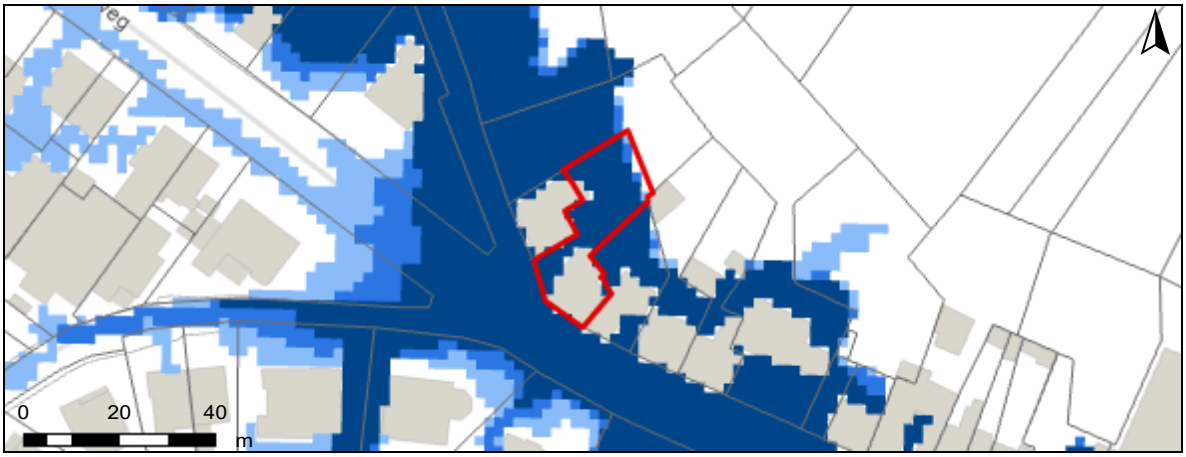

Detailkaart Overstromingsgevoelige gebieden fluviaal (uit waterlopen)

Detailkaart Overstromingsgevoelige gebieden vanuit de zee

Legende

- A - Geen overstroming gemodelleerd
- B - Kleine kans op overstromingen onder klimaatverandering
- C - Kleine kans op overstromingen
- D - Middelgrote kans op overstromingen

PERCEELSCORE

Detail overstromingsgevoeligheid perceel te Riemst, afdeling 6, sectie A met perceelnummer 1225/00Y000

Alle scores worden op basis van de overstromingskansen geanalyseerd en vervolgens wordt een score toegekend aan uw woning of perceel.

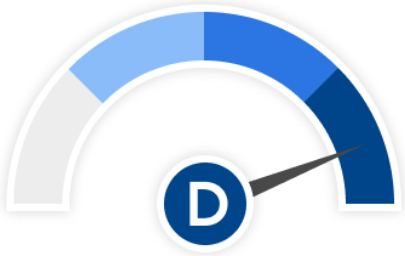

PERCEELSCORE: D

Middelgrote kans op overstromingen

Intense neerslag	Vanuit waterlopen	Kustoverstroming
Pluviaal	**Fluviaal**	**Zee**
D	A	A

A: geen overstroming gemodelleerd B: kleine kans op overstromingen onder klimaatverandering C: kleine kans op overstromingen D: middelgrote kans op overstromingen

SCORE GEBOUW 14913158

Detail overstromingsgevoeligheid gebouw met ID 14913158

Alle scores worden op basis van de overstromingskansen geanalyseerd en vervolgens wordt een score toegekend aan uw woning of perceel.

GEBOUWSCORE: D

Middelgrote kans op overstromingen

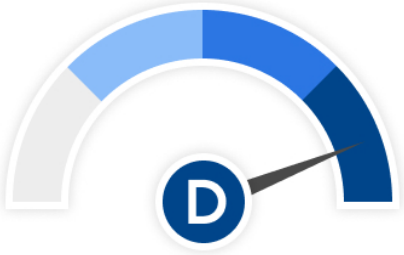

Intense neerslag	Vanuit waterlopen	Kustoverstroming
Pluviaal	**Fluviaal**	**Zee**
D	A	A

A: geen overstroming gemodelleerd B: kleine kans op overstromingen onder klimaatverandering C: kleine kans op overstromingen D: middelgrote kans op overstromingen

Risicozones overstromingen m.b.t natuurrampenverzekering

Het perceel te Riemst, afdeling 6, sectie A met perceelnummer 1225/00Y000 bevindt zich in een risicozone voor overstromingen.

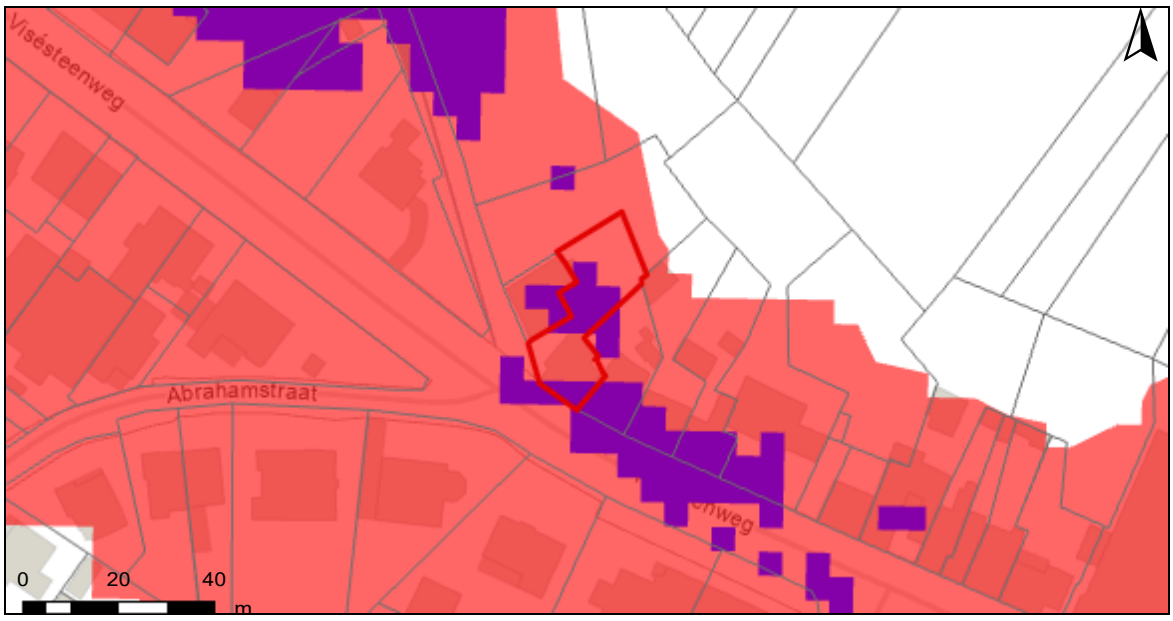

Risicozones overstroming

- nieuwe risicozones
- bevestigde risicozones
- geen risico meer

INFORMATIEPLICHT

Wetgeving informatieplicht

De informatieplicht is opgenomen in art. 1.3.3.3.2 van het waterwetboek ofwel de gecodificeerde decreten betreffende het integraal waterbeleid. De details voor de uitwerking van de informatieplicht zijn opgenomen in hoofdstuk III/1 van het uitvoeringsbesluit watertoets.

Berekening P-score en G-score

Voor de berekening van de P-score wordt bekeken of er overlap is tussen het perceel en de drie overstromingskaarten.

Voor de berekening van de G-score wordt bekeken of er overlap is tussen één van de gebouwen op het perceel met een minimum oppervlakte van 25m² en de drie overstromingskaarten. Er wordt hiervoor een buffer van 1m genomen rond de gebouwen.

Aangezien enkel voor de G-score met een buffer wordt gewerkt, is hiervoor ook overlap mogelijk met de overstromingskaarten buiten het perceel. In dat geval wordt de P-score aangepast naar dezelfde waarde als de G-score.

Overstromingsrobuust gebouwd?

Uw woning kan zich in overstromingsgevoelig gebied bevinden, maar mogelijks is hier reeds rekening mee gehouden bij het bouwen en heeft u dus overstromingsrobuust gebouwd. In dit geval bestaat de mogelijkheid om een deskundige aan te stellen om uw score te laten aanpassen.

Signaalgebieden

Voor signaalgebieden geldt er wettelijk gezien geen informatieplicht, maar het is wel aangewezen om dit ook mee op te nemen bij de communicatie. Signaalgebieden zijn nog niet ontwikkelde gebieden met een harde bestemming zoals woongebied, die ook een belangrijke functie kunnen vervullen tijdens overstromingen. Het gaat om gebieden met een mogelijke tegenstrijdigheid tussen de huidige bestemmingsvoorschriften en de belangen van het watersysteem. Voor verschillende van deze gebieden werd beslist om een bouwvrije opgave te voorzien, omdat het risico tijdens overstromingen te groot is.

Afgebakende oeverzones en afgebakende overstromingsgebieden

Afgebakende oeverzones en overstromingsgebieden zijn in de meeste gevallen afgebakend op niet bebouwbare percelen, maar niet altijd. Het gaat om gebieden waar een recht van voorkoop geldt en waar inrichtingswerken worden voorzien in het kader van het waterbeleid.

Risicozones overstromingen met betrekking tot de natuurrampenverzekering

Risicozones zoals afgebakend volgens Koninklijk besluit van 20 september 2017 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 februari 2007 tot afbakening van de risicozones met betrekking tot de verzekering tegen natuurrampen in uitvoering van de wet op de landverzekeringsovereenkomst.

Meer info

www.integraalwaterbeleid.be

waterinfo.vlaanderen.be/informatieplicht

woningpas.vlaanderen.be

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2026-1162819	Datum opzoeking:	8/10/2026
Referentienummer:	Visésteenweg 235, 3770 Riemst	Zoekdata:	73102A1225/00Y000
Perceel:	73102A1225/00Y000		

Resultaat opvraging perceel gelegen in Riemst afdeling RIEMST 6 AFD/ZICHEN-ZUSSEN-BOLDER/, sectie A met perceelnummer 1225/00Y000 [73102A1225/00Y000]

Informatievraag: Beschermd onroerend erfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Bovengrondse sporen mergelgroeve Grote Berg**: (detail zie bijlage)
- **Ondergrondse mergelgroeve Grote Berg**: (detail zie bijlage)

Legende

- Cultuurhistorische landschappen
- Archeologische sites
- Stads- en dorpsgezichten
- Monumenten
- Overgangszones

Informatievraag: Vastgestelde inventaris onroerend erfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in een vastgestelde inventaris

Legende

- Landschapsatlas
- Landschapelijk erfgoed
- Archeologische zones
- Bouwkundig erfgoed

Informatievraag: Erfgoedlandschap (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in het erfgoedlandschap

Legende

Landschapelijk erfgoed

Informatievraag: Unesco werelderfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in de Unesco Werelderfgoedlijst

Legende

Bufferzones
Kernzones

Informatievraag: Gebieden geen archeologie (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend erfgoed is niet opgenomen in gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt

Legende

Gewestelijk
Gemeentelijk

Informatievraag: Erfgoed plannen (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen erfgoed plannen

Legende

Beheersplannen
Onroerenderfgoedrichtplannen

Informatievraag: Wetenschappelijke inventaris onroerend erfgoed (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Ondergrondse mergelgroeve Grote Berg**: Landschappelijk (detail zie bijlage)
- **Steilrand van de mergelgroeve Grote Berg**: Landschappelijk (detail zie bijlage)
- **Mergelgroeven van Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder**: Landschappelijk (detail zie bijlage)

Legende

Archeologische erfgoed elementen
Archeologische erfgoed gehelen
Bouwkundig erfgoed elementen
Landschappelijk erfgoed elementen
Landschappelijk erfgoed gehelen

Informatievraag: Archeologienota's (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen goedgekeurde archeologienota's

Legende

Archeologienota's

Informatievraag: Eindverslag archeologie (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen eindverslagen van archeologisch onderzoek

Legende

Eindverslag archeologie

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

Beschermd onroerend erfgoed

De minister bevoegd voor onroerend erfgoed kan een goed beschermen als het door de erfgoedwaarden van algemeen belang is. Het moet minimaal in de staat blijven waarin het zich bevond op het moment van de bescherming.

Is het onroerend goed beschermd, dan gelden er verschillende specifieke juridische (per monument, stads- of dorpsgezicht of cultuurhistorisch landschap) gevolgen om het behoud ervan te garanderen. Bovendien kan je beroep doen op verschillende vormen van financiële ondersteuning.

Er zijn vier mogelijke vormen van bescherming: een beschermd monument, een beschermd cultuurhistorisch landschap, een beschermd stads- of dorpsgezicht en een beschermde archeologische site. Binnen elk van deze statuten is het mogelijk om een overgangszone in te stellen. Zo'n zone ondersteunt de erfgoedwaarden van het beschermde goed.

Vastgesteld onroerend erfgoed

De vaststelling van een inventaris is één van de instrumenten die de Vlaamse overheid kan inzetten om onroerend erfgoed te behouden. Hiermee bevestigt de bevoegde minister dat alle erfgoeditems op een vastgestelde lijst erfgoedwaarde bezitten en nog altijd bewaard zijn. Bij een vastgesteld item moet de overheid, eigenaar of beheerder rekening houden met rechtsgevolgen. De rechtsgevolgen zijn minder uitgebreid dan bij een beschermd erfgoed. Bovendien gelden voor alle vastgesteld bouwkundig en landschappelijk erfgoed in Vlaanderen eenzelfde set rechtsgevolgen.

Het onroerenderfgoeddecreet voorziet bevoegdheid voor steden en gemeenten voor het inventariseren van bouwkundig en landschappelijk erfgoed. De Vlaamse overheid inventariseert het archeologisch erfgoed, varend erfgoed en de landschappelijke gehelen (Landschapsatlas).

Erfgoedlandschap

Anders dan bij een bescherming of vaststelling van een onroerend goed verloopt de procedure van een erfgoedlandschap via de regelgeving Ruimtelijke Ordening. Als er voor een gebied een RUP wordt opgemaakt, kan de plannende overheid (gemeente, provincie of Vlaanderen) ervoor kiezen om hier ook een erfgoedlandschap in af te bakenen. Zo kunnen er stedenbouwkundige voorschriften gekoppeld worden aan het erfgoedlandschap waarmee ingezet wordt op erfgoedzorg. Wordt je goed erfgoedlandschap, moet je rekening houden met zorgplicht.

Unesco werelderfgoed

De Werelderfgoedconventie van 1972 betracht cultureel en natuurlijk erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid, te bewaren en te ontsluiten voor toekomstige generaties. Meer dan 190 lidstaten hebben deze Conventie ondertekend. België is sinds 1996 ook partij bij het Werelderfgoedverdrag. Zowel cultureel als natuurlijk erfgoed, als erfgoed dat daarvan een gecombineerde vorm is, kan voor de Werelderfgoedlijst worden voorgedragen. Vlaanderen telt momenteel zeven beschermingen op de Werelderfgoedlijst: een serie van 13 begijnhoven en van 26 belforten, het atelier Plantin-Moretus, de woning Giuette, de volledige Brugse binnenstad, het Zoniënwoud, de Wortel-Kolonie en begraafplaatsen en herdenkingssites van WO I.

Gebieden geen archeologie

De kaart wordt sinds 2016 periodiek vastgesteld door het agentschap. Op die manier kunnen percelen of gebieden die beantwoorden aan de criteria voor opname op korte termijn op de kaart opgenomen worden. Dit geeft bouwheren, verkavelaars en ontwikkelaars met plannen voor dergelijke percelen de mogelijkheid om vrijgesteld te worden van een archeologisch vooronderzoek, zonder vertraging en bijkomende kosten.

Plannen

Een goedgekeurd beheersplan legt geen actieve verplichtingen op. Het is en blijft een geconcretiseerde beheersvisie voor een erfgoedsite. Toch heeft het document in zekere mate een 'dwingend' kader waarbinnen je moet blijven: als je werken wil uitvoeren, moeten ze stroken met de beheersdoelstellingen uit het beheersplan. Zijn de beheersdoelstellingen niet meer passend, dan kan je een aanpassing van het beheersplan aanvragen of een nieuw beheersplan opmaken. De geldigheidsduur van een plan is 24 jaar. In bepaalde gevallen heb je een goedgekeurd beheersplan nodig om een erfgoedpremie aan te vragen.

Geïnventariseerd wetenschappelijk onroerend erfgoed
Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft de expliciete opdracht om al het waardevolle onroerend erfgoed in Vlaanderen te inventariseren. Door de jaren heen zijn er meerdere wetenschappelijke inventarissen opgemaakt over bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed.

Geïnventariseerd onroerend erfgoed is opgenomen in een wetenschappelijke inventaris. Zo'n opname heeft geen rechtsgevolgen. Het goed wordt enkel beschreven en gedocumenteerd.

Archeologienota's en nota's
Een bouwheer is in bepaalde gevallen verplicht om een archeologienota toe te voegen aan een vergunningsaanvraag. Hij stelt daarvoor een erkend archeoloog aan om een archeologisch vooronderzoek uit te voeren en een archeologienota op te stellen. Of je verplicht bent een archeologienota toe te voegen aan je vergunningsaanvraag is onder meer afhankelijk van: oppervlakte perceel en bodemingreep, ruimtelijke bestemming van perceel en of het terrein zich situeert in een beschermde archeologische site, in een vastgestelde archeologische zone of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

Eindverslag archeologisch onderzoek
Bij bouw- of verkavelingsprojecten maakt een erkend archeoloog verschillende verslagen op om archeologisch erfgoed te documenteren. De bouwheer moet aangeven of er archeologisch erfgoed op het terrein wordt verwacht en hoe hiermee zal worden omgegaan. Een vooronderzoek resulteert in een archeologienota of een nota bij een uitgesteld vooronderzoek. Als uit het vooronderzoek blijkt dat een archeologische site verder onderzocht moet worden, volgt een opgraving, uitgevoerd door een erkend archeoloog. Binnen twee maanden na het veldwerk maakt de archeoloog een archeologierapport met voorlopige bevindingen, dat aantoont dat het werk op het terrein is voltooid en de bouwwerkzaamheden kunnen beginnen. Het definitieve eindverslag, met alle onderzoeksresultaten, wordt binnen twee jaar na de opgraving bezorgd.

Wetgeving
Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 (Belgisch Staatsblad 17 oktober 2013 en 15 april 2014). Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Meer info
www.onroerenderfgoed.be

Bron vastgoedinfo

Deze opvraging bevat overheidsinformatie verkregen van het Agentschap Onroerend Erfgoed, Koning Albert-II-Laan 19, bus 5, 1210 Brussel en Digitaal Vlaanderen, Havenlaan 88, 1000 Brussel wat betreft het Grootschalig Referentie Bestand Vlaanderen (GRB).

Bijlage

Informatieaanvraag Onroerend erfgoed

(Referentienummer: Visésteenweg 235, 3770 Riemst)

Resultaat opvraging perceel gelegen in Riemst afdeling RIEMST 6 AFD/ZICHEN-ZUSSEN-BOLDER/, sectie A met perceelnummer 1225/00Y000 [73102A1225/00Y000]

Beschermd onroerend erfgoed

Beschermd cultuurhistorisch landschap: Bovengrondse sporen mergelgroeve Grote Berg

beschermd cultuurhistorisch landschap

Beknopte karakterisering

Typologies gemengde bossen, graslanden, steilranden, afsluitingshagen, hoogstamboomgaarden, holle wegen, houtkanten

Beschrijving

De bovengrondse sporen van de mergelgroeve Grote Berg zijn beschermd als cultuurhistorisch landschap. Het gaat hier om de steilrand, de toegangen aan de buitenzijde en de instortingssporen die een bovengrondse getuige zijn van de aanwezigheid van de mergelgroeve. Al deze elementen zijn voornamelijk bovengronds waardevol en zijn onder andere herkenbaar aan het reliëf, aanwezigheid van kleine landschapselementen, de beplanting met bomen en struiken en enkele percelen grasland.

De ondergrondse mergelgroeve Grote Berg is beschermd als monument.

Waarden

Het cultuurhistorisch landschap van de bovengrondse sporen mergelgroeve Grote Berg in Riemst is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarden:

Ruimtelijk-structurerende waarde

De ruimtelijk-structurerende waarde van de Grote Berg uit zich vooral in de bovengrond. De aanwezigheid van de groeve is hier zichtbaar aan de kant van de Visésteenweg en Zwart Kruisstraat, waar een steilrand met een reliëfsprong van 10 meter de aanwezigheid van de groeve verraadt. Op deze steilrand is een gevarieerde begroeiing van bomen en struiken aanwezig die opvalt in het landschap.

Bovengrondse instortingen verraden de aanwezigheid van de mergelgroeve verder, zoals het geval is bij de Wachelkoul en enkele andere kleine instortingen die bovengronds zichtbaar zijn. Als gevolg van de instorting en de onregelmatige ondergrond werden deze gronden meestal als graasweiden gebruikt, soms is hier een hoogstamboomgaard op aangeplant. Deze kleine landschapselementen illustreren de gelaagdheid die in het landschap is ontstaan door de aanwezigheid van de groeve.

Historische waarde

De historische waarde van het landschap boven de Grote Berg zit in de landschappelijke sporen die gerelateerd zijn aan de ontginning als mergelgroeve. De mens benutte hier in het verleden de ondergrond voor het winnen van bouwstenen en dit liet ook bovengronds sporen na die nog een herkenbaar en samenhangend ensemble vormen.

De instorting van de Wachelkoul verbergt hoogstwaarschijnlijk de oudste ontginning van de Grote Berg. Dit stelsel is gelinkt aan de nabijgelegen burcht van Zichen en speelt een belangrijke rol in de geschiedenis van Zichen-Zussen. De site verbergt potentieel veel historische informatie. Ook de historische instorting van de Vijl is bovengronds een zichtbaar relict van de (instabiele) ondergrond.

De toegangen van de Grote Berg langs de Visésteenweg illustreren een belangrijk aspect van de ontginning van de mergelstenen. De toegangen waren veelal de plaatsen waar de ontginning startte en waar soms eeuwenlang de stenen uit de groeve werden gevoerd. Ook nu zijn dit nog de belangrijkste toegangen tot de Grote Berg. Bij de Lacroixberg loopt een holle weg naar de toegang.

Ook in de steilrand zijn nog op verschillende plekken kleine holtes of gangen zichtbaar waar men in het verleden probeerde zich een toegang te geven tot de mergellagen.

De unieke tunneltoegang Stadtberg I, uit de eerste helft van de 16de eeuw, is bovengronds herkenbaar als driehoekig perceel waar een hoogstamboomgaard op is gelegen.

Is de omvattende aanduiding van

- **Misweg (Riemst)** Deze hoogstamboomgaard bevindt zich op een perceel waar zeker voor 1830 een instorting in het stelsel De Vijl plaatsvond. Een lichte inzinking is nog zichtbaar in het perceel. Voor veiligheid werd dit perceel gebruikt als grasland met een boomgaard. De boomgaard wordt omgeven door een meidoornhaag.
- **Waterstraat (Riemst)** Dit driehoekig perceel midden in de velden is een relict van een bijzonder type toegang tot de

mergelgroeve. Hier lag de toegangstunnel van de Stad Maastricht om naar hun eigendommen in de groeve te komen. Deze tunnel stortte in en in de 20ste eeuw werd dit opgevuld en bovengronds gebruikt als hoogstamboomgaard.

- **Burchtstraat, Visésteenweg (Riemst)** De Wachelkoul was vermoedelijk de oudste ontginning van wat we nu de Grote Berg noemen. De bovengrondse ingang naar deze ontginning is zichtbaar in het landschap, dit is een verdiept perceel dat vanuit de Burchtstraat vertrekt. De Wachelkoul is ingestort en deze instorting is op het terrein nog herkenbaar aan de verdiepte ligging, het onregelmatig reliëf en de begroeiing met loofbomen en struiken, onder andere essen en populieren. Rond de instorting zelf liggen enkele graslanden met kleine reliëfverschillen en verzakkingen. De toegang die op dit moment het meeste gebruikt wordt, is de toegang Lacroixberg. Deze toegang is op een later moment opengegraven in de toen al bestaande groeve omdat de oorspronkelijke toegang ingestort was. Een holle weg verbindt de toegang met de Visésteenweg.
- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** Deze steilrand ligt in de hoek van de Zwart Kruisstraat en Visésteenweg. Ze is ontstaan door insnijding van de Zouw. In deze steilrand dagzoomt de mergel en hier werden in het verleden ingangen gemaakt voor de exploitatie van de mergelstenen.

Heeft als voorganger

- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De bovengrondse sporen van de mergelgroeve Grote Berg zijn beschermd als cultuurhistorisch landschap.

Meer info

- https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/178305

Beschermingbesluiten

- Ondergrondse mergelgroeve Grote Berg en bovengrondse sporen mergelgroeve Grote Berg - https://id.erfgoed.net/besluiten/15498
  Definitieve beschermingsbesluiten

Beschermd monument: Ondergrondse mergelgroeve Grote Berg

beschermd monument

Beknopte karakterisering

Typologies steenwinning

Beschrijving

De ondergrondse mergelgroeve Grote Berg is beschermd als monument. De bescherming als monument omvat alle ondergrondse delen (mergelgroeve met inbegrip van ingestorte delen en stabilisaties) van de Grote Berg.

De bovengrondse sporen van de mergelgroeve Grote Berg met erfgoedwaarde binnen deze zone worden beschermd als cultuurhistorisch landschap.

Waarden

Het monument ondergrondse mergelgroeve Grote Berg in Riemst is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarden:

Historische waarde

Het middeleeuwse ondergrondse ontginningslandschap van de Grote Berg is uitzonderlijk goed bewaard gebleven, het beeld is herkenbaar en authentiek. Bijzonder aan de mergelgroeve Grote Berg is de grote rijkdom aan ontginningslandschappen, een gevolg van de complexe eigendomsstructuur en geologie en de lange en diverse ontginningsgeschiedenis.

De vroegste vermelding van een steengroeve in Zichen dateert van het midden van de 15de eeuw. De stenen waar in deze vermelding naar wordt verwezen, waren afkomstig uit de groeve van de heer van Zichen, die “tegenover de burcht” van Zichen lag. De burcht van Zichen lag in de hoek van de Burchtstraat en de Visésteenweg. Deze oorspronkelijke steengroeve bevond zich vermoedelijk op de plek waar nu de instorting van de Wachelkoul (Lacroixbos) is gelegen.

De Grote Berg bestaat uit een aaneenschakeling van stelsels die elk afzonderlijk (soms wel gelijktijdig) werden ontgonnen, een vrij zeldzame situatie in de context van de mergelgroeven in deze regio. Het illustreert de complexiteit van de ondergrondse eigendom in het verleden. De stelsels hadden veelal hun eigen toegang, die varieert van onder andere schachten, ‘graeten’, tunnels en ingangen langs de steilrand. Al deze toegangen zijn in de Grote Berg terug te vinden. Bovendien zijn er in de Grote Berg aantoonbaar van de 15de tot ongeveer de 19de eeuw stenen ontgonnen. Dit resulteert in een enorme rijkdom aan ontginningslandschappen met elk hun eigen

karakteristieken waaronder diverse ontginningsmethodes die nog afleesbaar zijn op de wanden en plafonds. De belangrijkste karrenwegen/karrensporen in de groeve zijn herkenbaar aan de sporen van karren op de wanden van de gangen.

De groeve kende historisch een diverse eigendomsstructuur van grote en kleine eigendommen. De eigenaren van de heerlijkheid Zichen-Zussen waren oorspronkelijk de grootste eigenaar, vanaf 1509 veranderde dit. Belangrijke bouwheren in Maastricht zoals de stad, het kapittel van Sint-Servaas en de predikheren exploiteerden delen van de groeve en gebruikten de steen voor de gebouwen die ze oprichtten. Zo heeft de groeve historisch een bijzondere, bovenlokale uitstraling. Ook lokaal werd de mergelsteen veel toegepast in gebouwen, wat nog steeds in Zussen en in deze streek zichtbaar is.

In het verleden gebeurden er in de Grote Berg verschillende instortingen. Deze zijn op veel plaatsen verspreid in de groeve zichtbaar, en illustreren de moeilijkheden waarmee de ontginners moesten werken.

De vele teksten en tekeningen in de groeve verwijzen naar het verleden. Zo zijn er aantekeningen met betrekking tot de exploitatie van de stenen (bijvoorbeeld tellingen), eigendommen en ook religieuze symbolen. Maar er zijn ook teksten en afbeeldingen die verwijzen naar secundair gebruik van de groeve, zoals opslag van oogst, champignonteelt en dergelijke. Verder zijn er vele namen en jaartallen geschreven door mensen die voor het plezier de groeve betraden. Het opschrift “anno 1440” is het oudste bekende jaartal gevonden in de mergelgroeven in deze regio.

De sporen van secundair gebruik, die vooral rond de ingangsgebieden geconcentreerd zijn, dragen verder bij aan de historische waarde. Ze getuigen immers van het feit dat de groeve ook na het stoppen van de ontginning een rol bleef vervullen. Het gaat bijvoorbeeld om voederbakken, vuurplaatsen, halstergaten en opslagplaatsen. Deze sporen komen vooral voor dichtbij toegangen zoals de Lacroixberg, Gilkesberg en Stadtberg I. Verder zijn er in de Grote Berg veel sporen van de champignonteelt die in de 20ste eeuw grote delen van de gangen besloeg. Deze plaatsen kunnen daarnaast gelinkt worden aan periodes in de geschiedenis waarbij de inwoners van Zussen en omliggende dorpen hun toevlucht moesten zoeken in de groeven om veilig te zijn voor plunderingen en geweld.

Culturele waarde

De teksten en afbeeldingen in de Grote Berg leren ons meer over de gebruiken en tradities in verschillende periodes en over verschillende bevolkingsgroepen, maar in het bijzonder de gewone bevolking. Dit is belangrijk omdat ze ons een inzicht geven in het leven en samenleven van deze mensen, dat we niet of nauwelijks kennen uit andere bronnen. Enkele voorbeelden zijn de speelborden, afbeeldingen van het burchtspel in Maastricht, afbeeldingen van mensfiguren uit diverse periodes en teksten over de manier waarop men met elkaar omging, bijvoorbeeld met betrekking tot straffen, liefdesrelaties en religie. Dit soort afbeeldingen vinden we veel minder terug in andere mergelgroeven. Ze maken de Grote Berg dus uniek en bijzonder.

De Grote Berg is uiteraard specifiek voor de inwoners van Zussen belangrijk. Veel inwoners kennen (familie)verhalen die gelinkt zijn aan de groeve, ze hebben er in hun jeugd rondgedwaald of zijn er verdwaald geweest. Langer geleden was het voor de inwoners van Riemst een werkplek in de champignonteelt en schuilplaats tijdens de oorlog. Daarnaast zijn er talloze opschriften met namen in de groeve die terug te leiden zijn tot families die tot op heden nog steeds in de omgeving wonen.

Esthetische waarde

Het ondergrondse landschap dat gevormd wordt door de mergelgroeve de Grote Berg is sterk verscheiden en heeft op meerdere plaatsen een esthetische waarde. Je kan er de schoonheid ervaren van de indrukwekkende, uitgestrekte, grootschalige en regelmatige ontginningen, maar ook van kleine, afwisselende stelsels waar je om elke hoek een nieuw en verrassend zicht hebt. Deze ondergrondse schoonheid is niet het gevolg van een bewuste actie van de ontginners, maar hangt samen met de gevarieerde ontstaansgeschiedenis die eigen is aan deze groeve, die haar onderscheidt van veel andere mergelgroeven. De donkerte, de kilte en de stilte in de gangen dragen bij tot een intense beleving van dit bijzondere landschap.

Industrieel-archeologische waarde

De Grote Berg getuigt als kalksteengroeve duidelijk van een ambachtelijk/industrieel verleden waarbij grote hoeveelheden stenen gewonnen werden voor de constructie van gebouwen zoals hoeven, verdedigingswerken, woningen, kerken, etc. De stenen werden gebruikt voor de muren van deze gebouwen, maar ze waren ook bijzonder geschikt voor bewerking tot ornamenten waarvoor de gotiek bekend staat. Zeer plaatselijk zijn enkele afgewerkte maar niet afgevoerde mergelstenen blijven staan in de groeve.

Technische waarde

In de Grote Berg is een representatie van verschillende ontginningsmethoden aanwezig, de groeve geeft daarmee een overzicht van de manier waarop in verschillende perioden mergelstenen werden ontgonnen. Bijzonder en zeldzaam zijn de tekeningen van werktuigen die gebruikt werden bij de ontginning, iets wat in andere groeven vrijwel niet voorkomt.

De Grote Berg kampte ook in het verleden al met stabiliteitsproblemen. In de groeve zijn specifieke technieken zichtbaar die men gebruikte om de instabiele plaatsen te versterken.

Archeologische waarde

De archeologische waarde van de Grote Berg bestaat er voornamelijk in dat de groeve informatie verschaft over de manier waarop de mens hier de aanwezige grondstoffen ontgon.

Door antropogene sedimentatie is het vloeroppervlak soms opgehoogd, bijvoorbeeld door mergelpuin in een niet-gebruikte gang te storten. Ook kan ingespoelde grond van verzakkingen en instortingen de bodem hebben aangevuld. In deze bodem is potentieel voor onderzoek en archeologische vondsten. In de Grote Berg zijn enkele kleine losse archeologische vondsten gedaan. Deze vondsten

kunnen gelinkt zijn aan primair en aan secundair gebruik.

Zones met instortingen bezitten nog potentieel voor kenniswinst. Deze zones bevatten vaak gangen of ruimtes waar het ondergrondse landschap en erfgoedelementen bewaard zijn gebleven.

Wetenschappelijke waarde

De wetenschappelijke waarde van de Grote Berg ligt onder andere in de geologie van de mergel. De groeve doorsnijdt de geologische lagen en vormt hier een uniek kijkvenster op. Met betrekking tot de mergelwinning is de groeve de belangrijkste plaats om informatie te krijgen over de verschillende periodes van steenwinning. Ontginningssporen en dergelijke zijn alleen ‘in situ’ te bestuderen.

Is de aanduiding van

- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De groeve is ontstaan door ontginningen van mergelstenen vanaf de 14de eeuw. In de Grote Berg in Zussen is het ontginningslandschap bijzonder goed bewaard gebleven. Op de ondergrondse muren en plafonds bevinden zich talloze teksten en afbeeldingen van de ontginningsperiode en later, die een bijzondere inkijk bieden in het leven van de mensen in Riemst door de eeuwen heen. Er zijn veel sporen van het latere gebruik van de groeve zoals voederbakken, vuurplaatsen, … Deze groeve is bovendien bijzonder omdat het een geheel is van verschillende stelsels die via verschillende toegangen en door verschillende eigenaren ontgonnen is.

Heeft als voorganger

- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De ondergrondse mergelgroeve Grote Berg is beschermd als monument.

Meer info

- https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/178304

Beschermingbesluiten

- Ondergrondse mergelgroeve Grote Berg en bovengrondse sporen mergelgroeve Grote Berg - https://id.erfgoed.net/besluiten/15498
  Definitieve beschermingsbesluiten

Wetenschappelijke inventaris

Ondergrondse mergelgroeve Grote Berg

Beknopte karakterisering

Typologies steenwinning

Beschrijving

De groeve is ontstaan door ontginningen van mergelstenen vanaf de 14de eeuw. In de Grote Berg in Zussen is het ontginningslandschap bijzonder goed bewaard gebleven. Op de ondergrondse muren en plafonds bevinden zich talloze teksten en afbeeldingen van de ontginningsperiode en later, die een bijzondere inkijk bieden in het leven van de mensen in Riemst door de eeuwen heen. Er zijn veel sporen van het latere gebruik van de groeve zoals voederbakken, vuurplaatsen, ... Deze groeve is bovendien bijzonder omdat het een geheel is van verschillende stelsels die via verschillende toegangen en door verschillende eigenaren ontgonnen is.

Context

Mergelgroeven komen voor op plaatsen waar de mergellagen relatief dicht tegen de oppervlakte liggen en soms zelfs dagzomen. In onze regio komen er mergelgroeven voor in het gebied tussen Tongeren (BE) en Valkenburg (NL). Er bevinden zich concentraties mergelgroeven langs de Geul, Maas en Jeker. In België bevinden de meeste mergelgroeven zich in de gemeente Riemst: Kanne, Zichen, Zussen en Val-Meer. De meest westelijke mergelgroeve ligt in Vechmaal.

In de mergellagen werden in het verleden twee grondstoffen gewonnen: vuursteen en kalksteen. De Vlaamse groeven zijn voornamelijk ontstaan door de winning van kalksteen. Het vroegste gebruik van kalksteen in gebouwen in de regio is gevonden in Romeinse bouwwerken die bij archeologische opgravingen werden onderzocht (villa, badhuis, waterput). Over de bijbehorende groeven is echter weinig bekend, vermoedelijk waren dit nabijgelegen groeven in valleiranden.

Hoewel het moeilijk is om aan de ontginningen exacte dateringen te koppelen, waren de mergelgroeven vermoedelijk vanaf de 14de eeuw in volle productie met een hoogtepunt in de 16de eeuw. Dit hangt samen met de opkomst van de steden zoals Maastricht en Luik en de vraag naar duurzame bouwmaterialen die hout moesten vervangen. De stenen werden gewonnen voor de constructie van gebouwen zoals hoeven, verdedigingswerken, woningen, kerken, etc., maar werden ook gebruikt voor ornamentiek.

Vanaf de 19de eeuw lijkt er opnieuw een toename in de ontginningen, dit zijn vooral uitbreidingen van groeven zoals de Roosburg in Riemst en verschillende groeven in het Nederlandse grondgebied. In de Grote Berg bleven deze latere ontginningen beperkt. De mergelexploitatie in dagbouwgroeven in de 20ste eeuw beperkt zich tot enkele grote sites zoals de Sint-Pietersberg bij Maastricht en enkele grote groeven in de provincie Luik, onder andere Romont op de grens met de gemeente Riemst.

Fysische geografie

Geologie

De geologische eigenschappen van het gebied bepaalden voor een groot deel waar stenen ontgonnen konden worden en de manier waarop dit gebeurde. Het bepaalt nog steeds voor een groot stuk het uitzicht van de groeve.

Mergelgroeven vormen een bijzonder kijkvenster op de geologische lagen. De stenen die in de groeven van Riemst (en omgeving) werden gewonnen zijn een kalkareniet, ofwel een kalkzandsteen, ook wel Maastrichtersteen genoemd. Hoewel dit volgens de sedimentologie strikt genomen geen mergel is, is de term in deze streek ingeburgerd en ook gebruikelijk in de literatuur.

Maastrichtersteen heeft een lichtgele kleur, is relatief licht door de hoge porositeit en vrij zacht voor een bouwsteen. Het gesteente bestaat voornamelijk uit (restanten van) fossielen en kalk en behoort tot de Formatie van Maastricht uit het Maastrichtiaan (66 miljoen jaar geleden) en werd afgezet in verschillende lagen. Deze lagen zijn van elkaar gescheiden door hardere lagen, lokaal 'tauw' genoemd. De ontginners hielden rekening met deze lagen, ze vormen dan ook vaak het plafond van een ontginning.

De verschillende groeven hebben verschillende kwaliteiten van stenen. De stenen uit de groeven in Zichen-Zussen waren van een vrij goede kwaliteit en zeer geschikt voor ornamenten, terwijl die van Kanne bijvoorbeeld minder sterk waren.

De kalkstenen werden uit de groeve gewonnen waardoor er gangen ontstonden. Men probeerde er steeds voor te zorgen dat de stabiliteit in de groeve behouden bleef zodat er geen instortingen gebeurden. In de Grote Berg was dit echter wel op verschillende plaatsen een probleem. Instortingen kwamen vermoedelijk al in de 16de eeuw voor, maar ook in de 20ste eeuw en de laatste tientallen jaren gebeurden nog enkele instortingen en verzakkingen. De instortingen en stabiliteitsproblemen hadden geologische oorzaken maar ook menselijke factoren (manier van ontginnen) droegen ertoe bij. Ook bovengrondse activiteiten kunnen instortingen veroorzaken zoals waterinsijpeling (onder andere hemelwater).

De dikte van het mergelplafond varieert in de Grote Berg van enkele tientallen centimeters tot 3,5 m. Dit is relatief dun in vergelijking met andere groeven (bijvoorbeeld in Kanne of Maastricht). De druksterkte van de mergel is hier wel bovengemiddeld, waardoor de gangenstelsels relatief groot konden worden. De dikte van de deklagen boven de kalksteen varieert in het gebied van 3 tot 25 meter. Aan de Visésteenweg bevindt de groeve zich vlak onder het maaiveld. Op het plateau daarentegen neemt de dikte van de deklaag toe omdat de 'mergellaag' is afgezet in een bijna-horizontaal vlak en hier minder erosie heeft gekend.

In de hele Grote Berg komen aardpijpen (karstpijpen/orgelpijpen) voor. Dit zijn zwakke plekken in het mergelplafond, waar ook instortingen kunnen voorkomen. Vooral bij het insijpelen van water vormt de aardpijp een zwakke plek en kan deze plots snel leeglopen in de groeve, waardoor ook bovengronds instortingen plaatsvinden.

Topografie

Er is in het gebied een wisselwerking tussen het aanwezige reliëf en de groeve. Dit is het meest uitgesproken bij de steilrand, gelegen tussen de Burchtstraat, Visésteenweg en Zwart Kruisstraat. De waterloop de Zouw heeft zich hier in de laatste ijstijden ingesneden in het landschap en daarmee de steilrand gevormd. Aan de steilrand dagzoomt de mergellaag en op deze plek zijn ingangen gemaakt in de mergel. Deze ingangen, die soms gedeeltelijk ingestort zijn, zijn op enkele plaatsen duidelijk herkenbaar in het reliëf. De holle wegen naar de Lacroix-ingang en de instorting van de Wachelkoul zijn markant.

Verder zijn er in het gebied enkele instortingen zichtbaar als lichte kuilen in het reliëf.

Historiek - algemeen

De ontginningsgeschiedenis van een mergelgroeve kan worden beschreven aan de hand van verschillende aspecten. Voor de Grote Berg zijn de volgende aspecten van belang:

- De groeve als geheel van verschillende stelsels en zijn diverse toegangen;
- Eigendommen in de groeve;
- Het primair- en secundair gebruik van de groeve;
- Opschriften, inscripties, tekeningen... die voorkomen in de groeve.

Het ontstaan van de Grote Berg met verschillende toegangen en stelsels

Qua omvang is de Grote Berg vergeleken met andere groeven vrij groot. Een opvallend kenmerk is dat deze groeve bestaat uit zeer veel verschillende stelsels, ontgonnen vanuit verschillende toegangen. Andere groeven zijn meestal vanuit één toegang ontgonnen en kennen daardoor meestal minder variatie in eigendom, ontginningsmethodiek, ondergronds landschap, etc. In de Grote Berg is deze variatie juist wel aanwezig, wat er ook voor zorgt dat deze ene groeve een goed overzicht geeft van de verschillende aspecten en mogelijke kenmerken van een mergelgroeve.

Toegangen

Een ondergrondse groeve heeft altijd ergens een toegang waar de ontginning is gestart. Langs deze toegang konden personen, werktuigen, stenen en dergelijke in en uit de groeve. Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen oorspronkelijke toegangen, waar de ontginning is gestart en latere toegangen, die tijdens een latere periode zijn gemaakt. Weten waar de oorspronkelijke toegang ligt is van groot belang, omdat dit de oudste gangen van het stelsel markeert.

Er zijn verschillende soorten toegangen. De '(dalwand)ingangen' zijn 'gewone' open toegangen waar je horizontaal (of diagonaal) toegang kunt krijgen tot de groeve. Dit zijn bijvoorbeeld ingangen die langs de steilrand waar de mergel dagzoomde werden ingegraven. Vergelijkbaar met de ingangen zijn de toegangstunnels, die ook horizontaal of diagonaal de groeve inlopen, maar zich kenmerken door een bekleding (van wand en plafond) met mergelblokken, baksteen of beton, om zo beschermd te zijn tegen instortingen. Een tunnel kan

door mergel en/of deklagen lopen. Er zijn ook verticale toegangen (schachten) die vanaf het plateau recht naar beneden naar de mergellagen gaan.

In de Grote Berg zijn veel verschillende typen toegangen aanwezig. Sommige zijn ingestort en zijn daardoor niet meer toegankelijk. Degene die wel toegankelijk zijn, zijn allemaal afgesloten met vleermuisvriendelijke hekken. In de groeve lopen karrensporen richting de ingangen. Karrensporen of karrenwegen zijn de (verzamel)gangen in de groeve waar veel karren doorheen kwamen om de stenen uit de groeve af te voeren. De wielen van de karren lieten sporen achter op de wanden. Door antropogene sedimentatie, bijvoorbeeld met mergelpuin, is het vloeroppervlak soms opgehoogd waardoor de hoogte van deze sporen vandaag de dag anders is dan vroeger.

De vermoedelijk oudste toegang naar de groeve is de Wachelkoul. Deze toegang is volledig ingestort. Het is onbekend om welk type toegang het gaat en het is zelfs niet helemaal zeker of dit volledig een ondergrondse toegang was, of (deels) een open groeve. Deze toegang was gelegen tussen de groeve en de Burchtstraat. De ingang zelf is niet meer zichtbaar maar de sporen van een toegang zijn er wel.

Ook bovengronds is de ingang naar de Wachelkoul herkenbaar. Er is een verdiept perceel aanwezig dat naar de instorting loopt met aan de noordzijde een houtkant met onder andere meidoorn. Vermoedelijk is dit vergelijkbaar met een holle weg, een insnijding waarlangs de karren van en naar de groeve konden rijden. De instorting is op het terrein herkenbaar aan de verdiepte ligging en begroeiing met bomen en struiken, onder andere essen, populieren en andere loofbomen en struiken.

De toegang die op dit moment het meest wordt gebruikt staat bekend als de ingang van de Lacroixberg. Deze ingang ligt ten westen van de instorting van de Wachelkoul aan de Visésteenweg. Deze toegang was oorspronkelijk een tunnel-toegang, maar stortte op een gegeven moment in waardoor de oorspronkelijke toegang enkel nog in de groeve zelf zichtbaar is. Aan de karrenwegen in de groeve te oordelen, is deze toegang veelvuldig en lang gebruikt geweest. Na de instorting van deze tunnel moest men een nieuwe toegang maken, dit werd gerealiseerd door het open graven van een gang ten westen van de oorspronkelijke toegang. Dit soort opengegraven toegangen is vrij zeldzaam. De toegang van de Lacroixberg is lange tijd één van de belangrijkste toegangen van de groeve geweest.

In de groeve zijn in de omgeving van deze toegang veel sporen van secundair gebruik aanwezig. Een holle weg verbindt de toegang met de Visésteenweg en wordt gekenmerkt door specifieke en zeer waardevolle flora en fauna. Plantensoorten die in de holle weg voorkomen zijn kornoelje, kardinaalsmuts en veldesdoorn. Hoger op de ingang staan verschillende opgaande bomen (gewone es en gewone esdoorn). Deze zijn soms groot uitgegroeid en moeten regelmatig gesnoeid worden zodat ze geen bedreiging vormen voor de stabiliteit van de toegang. Beide gangen zijn nu afgesloten door een hekwerk waarlangs vleermuizen nog een vlotte toegang hebben tot de groeve. Aan de buitenzijde zijn de toegangen versterkt met betonstenen muren, die de aanwezige blootgestelde mergelmuren en het landschap van de holle toegangsweg hebben aangetast.

De toegang tot de Maresberg/Collasberg is een oorspronkelijke toegang. Deze ingang is in de steilrand gemaakt en was de aanzet tot deze ontginning. Het ingangsgebied heeft veel sporen van secundair gebruik. Aan de buitenzijde is deze toegang afgesloten met een hekwerk.

De tunnel van Stadtberg I ligt niet langs de steilrand maar op het plateau ten noorden ervan. Het is daarmee een vrij uitzonderlijk type toegang. De tunnel werd rond 1526 aangelegd om het ontginnen van de mergel onder de eigendommen van de Armentafel van de stad Maastricht mogelijk te maken. De inwoners van Heukelom vluchtten tijdens onrusten in de Grote Berg, zij maakten gebruik van deze toegangstunnel. Deze tunnel is in het midden gedeelte ingestort en het deel op het plateau werd in de 20ste eeuw opgevuld. In het landschap is de locatie van deze toegang echter nog steeds herkenbaar: er ligt een hoogstamboomgaard op. In de mergelgroeve zelf zijn in de omgeving van de toegangstunnel veel sporen van secundair gebruik.

Er zijn ook twee belangrijke toegangen verdwenen. De toegang van de Vijl, van waaruit een groot deel van de Grote Berg is ontgonnen en de toegang tot de Gilkesberg. Beide zijn verdwenen en bovengronds genivelleerd. Ondergronds kan aan de ontginningsrichtingen worden nagegaan waar deze toegangen gelegen waren.

Naast deze belangrijke toegangen in de Grote Berg zijn er nog verschillende andere soorten toegangen. Zo kon men ook de ontginning starten via een schacht, de zogenaamde schachtontginningen. Men groef dan vanaf het maaiveld vanuit een kuil een schacht recht naar beneden waardoor men op de ‘mergellaag’ uitkwam die geschikt was voor bouwsteenwinning en waar men nagenoeg horizontale gangen kon beginnen te graven. Het bovenste gedeelte van een schacht gaat door de deklagen en is al dan niet bekleed met blokken lokale kalksteen, betonringen of baksteen. In de Grote Berg zijn nog verschillende van deze oorspronkelijke schachten aanwezig, voornamelijk langs de buitenste randen. Ze zijn vaak van zeer oude oorsprong (16de eeuw) en vormen het begin van een ontginning. Materiaal en mensen werden via deze schachten naar beneden gelaten en omhoog getakeld, net zoals de vele stenen die eruit naar boven werden gehaald. Aan de bovenkant stond een katrol. Touwsporen op de randen van de schacht illustreren het herhaaldelijk gebruik van de schacht. De combinatie van een schacht met een waterput komt ook regelmatig voor.

Een ‘latere schacht’ is eenvoudigweg een schacht die op een later moment, tijdens of na de ontginning, is aangelegd. Een latere schacht kan bijvoorbeeld aangelegd zijn voor transport of het beïnvloeden van de luchtcirculatie. In het kader van de champignonteelt werden er verschillende nieuwe schachten aangelegd, variërend van 10 cm (voor een waterleiding of stroomkabel) tot ongeveer 1 meter diameter voor materiaal en luchtcirculatie.

Tegenwoordig is er nog maar een fractie van de oorspronkelijke en latere schachten open. In functie van de vleermuizen werden er recent wel enkele opnieuw geopend. Veel schachten zijn van in de groeve tot aan het maaiveld nog open, maar voor de veiligheid afgedicht.

Graeten werden aangelegd om mensen toegang tot de groeve te geven. Een graet is een smalle en steile toegang, vaak voorzien van

traptreden. Meestal volgt de toegang een onregelmatig verloop met bochten en steile en minder steile delen. Een graet loopt bovenaan door de deklagen en is daar soms bekleed met mergelblokken, bakstenen of iets dergelijks. Een graet loopt meestal omlaag vanuit een (voormalige) woning, (voormalige) bebouwing of uit een tuin of hof. Ze komen daarom vooral voor in de omgeving van de bebouwing. In de Grote Berg zijn er verschillende graeten aanwezig, slechts enkele zijn nog volledig verbonden met bijvoorbeeld een kelder van een woning.

Een knelpunt van de schachten (en graeten) is dat deze 'gaten' soms werden gebruikt om vuilnis in te storten.

Stelsels

De toegangen geven een indicatie van het aantal stelsels dat in de groeve aanwezig is. Elk stelsel had bij aanvang van de ontginning immers zijn eigen toegang. Op basis van onderzoek van de toegangen en ontginningsrichtingen zijn er in de Grote Berg bij het onderzoek in eerste instantie ongeveer 15 stelsels onderscheiden. Dit is echter een onderschatting van het totaal aantal stelsels, sommige gebieden die tot één stelsel gerekend werden, bijvoorbeeld de ontginningen van de Waterstraat, blijken in werkelijkheid uit een meervoud aan schachtontginningen te bestaan.

Eigendommen in de groeve

Het oudste bewijs in de archieven van de verkoop van mergelstenen in Zichen dateert van 1256. Het is dus bekend dat er in die periode in de directe omgeving van de Grote Berg al mergelstenen gewonnen werden. Zichen en Zussen ontwikkelden zich in de 12de eeuw tot twee dorpsgemeenschappen. Aanvankelijk bestonden ze uit twee aparte parochies maar op wereldlijk of gerechtelijk-bestuurlijk vlak vormden de twee dorpen samen één heerlijkheid. De vroegste vermelding van een daadwerkelijke steengroeve in Zichen(-Zussen) dateert van 1450-1453. In deze jaren kocht het kruisherenklooster te Maastricht mergelblokken in Kanne, Caestert, Gronsveld en Zichen. Ze hadden stenen nodig voor de bouw van hun klooster en kerk. De stenen die het klooster in Zichen kocht, waren afkomstig uit de groeve van de heer van Zichen, die "tegenover de burcht" van Zichen lag. Er wordt gesproken over een 'spelunca', wat doet vermoeden dat deze groeve zeker deels onder het maaiveld was gelegen.

De geschiedenis van de mergelgroeve(n) in Zichen-Zussen hangt dus ook nauw samen met deze burcht, waarvan de bouwdatum niet gekend is. Aangezien voor de bouw van een burcht veel stenen nodig waren, is het zeer waarschijnlijk dat de stenen voor de burcht lokaal gewonnen werden uit een mergelgroeve. In 1715 werden de laatste bovengrondse resten van de burcht afgebroken. Over de ligging van de burcht en daarmee samenhangend de ligging van de groeve bestaat daarom veel onzekerheid. Men neemt echter met steeds meer zekerheid aan dat de burcht gelegen was in de hoek van de Burchtstraat, Walenweg en Visésteenweg. De steengroeve die hier "tegenover" lag is naar alle waarschijnlijkheid 'de Oude Koul' of 'Wachelkoul'. Deze is in het landschap herkenbaar als instorting onder het huidige Lacroixbos. In een opmeting uit 1651 wordt de omgeving van de Wachelkoul beschreven. Hierin wordt gesproken van *"hebbende eenen sleutel uuijtschietende op de selve borchstraet"*. Deze 'sleutel', of ook 'sleutel stert' of 'stert' genoemd, duidt vermoedelijk op de vorm van het perceel dat toegang geeft tot de Wachelkoul en gelegen is tussen deze groeve en de Burchtstraat.

In 1509 komen de burcht en de groeve door aankoop in eigendom van het kapittel van Sint Servaas in Maastricht. Het eigendom van het kapittel in de Grote Berg houdt stand tot het einde van het Ancien Régime in 1796. In deze periode werd in opdracht van het kapittel mergel ontgonnen of hiervoor rechten verleend aan derden. Het eigendom lag verspreid over de groeve met het belangrijkste deel centraal in de groeve.

Een tweede belangrijke eigenaar in Zichen-Zussen was de stedelijke gemeenschap Maastricht (ofwel 'stad Maastricht'). De Armentafel van de Grote Heilige Geest had verschillende bezittingen in Zussen. Onder deze eigendommen (landbouwpercelen) kon de stad stenen winnen. De stad had een grote behoefte aan stenen en de mergelvoorraad van Zichen en Zussen droeg hier voor een deel toe bij. Door de diepe ligging van de eigendommen van de stad in de groeve vroeg ze eerst het recht van 'overpad' aan het kapittel om de gronden te kunnen ontsluiten, zij hadden immers deze toegang in bezit. Na een conflict over de locatie van gewonnen stenen trok het kapittel dit recht weer in en op 24 september 1526 besloot de stad noodgedwongen om een groeve te openen met een toegang op het grondgebied van de armentafel. Later (voor 1553) werd deze ruzie bijgelegd en mocht de stad weer stenen uitvoeren via de ingang van het kapittel. Deze toegangstunnel gaf toegang tot het stelsel Stadtberg I.

In 1553 stelde de stad opnieuw de vraag aan het kapittel om recht van overpad over haar gronden, dit om een ander gebied te kunnen bereiken centraal gelegen in de groeve. Hiertoe werd toestemming gegeven wat aanleiding gaf tot de ontginning van de Stadtberg II. Deze geschiedenis toont goed aan dat ook de geschillen en overeenkomsten tussen de verschillende grondeigenaars mee de groeve vormgaven.

Het kapittel van Sint Servaas en de stad Maastricht waren (vermoedelijk) de belangrijkste en grootste spelers in de Grote Berg. Eigendomsmarkeringen van zowel de stad als het kapittel worden dan ook frequent aangetroffen, met name daar waar de twee eigendommen aan elkaar grenzen.

Van (Alden of Nieuwen) Biesen is uit archiefstukken bekend dat zij "*vier royen lants...""... onder der Stadt landt tot sichen liggen die de Stadt hun wael soude oeverlaten...""...om daer onder steyn te houwen"* (1566). Het is onduidelijk wat hun bezit of rol in de Grote Berg precies was. In de groeve staan ook wel enkele teksten die verwijzen naar Biesen.

De eigendommen van het kapittel, de stad Maastricht en Biesen zijn in archieven terug te vinden. Van veel andere, vermoedelijk kleinere eigenaars, zoals bijvoorbeeld de Orde der Predikheren uit Maastricht, ontbreekt deze informatie en kan alleen worden afgegaan op teksten op de wanden van de groeve.

In het bijzonder voor de schachtontginningen geldt dat het eigendom verspreid was en dat dit soms over zeer kleine ontginningen ging, zeker onder de historische bebouwing van Zussen. Een deel van deze schachtontginningen zijn verbonden met de Grote Berg, andere

vormen individuele kuilen.

Het primair- en secundair gebruik van de groeve

Ook het primair en secundair gebruik van de groeve bepaalden mee het uitzicht ervan.

Het **primair gebruik** van een groeve verwijst naar het eerste gebruik, dus de ontginning zelf. Van dit primair gebruik zijn er meestal veel sporen bewaard gebleven. Zo zijn er zaag- en kapsporen van de ontginningsactiviteiten en verwijzen opschriften en inscripties soms direct naar de ontginning zelf en zijn ze in deze periode achtergelaten.

De ontginningsmethode is de manier waarop de stenen uit de groeve ontgonnen werden. Bij het onderzoek naar ontginningsmethoden wordt onder andere gekeken naar gereedschapssporen die op de wanden en plafonds zijn achtergelaten. Globaal kunnen vier ontginningsmethoden worden onderscheiden aan de hand van de gereedschapssporen en de staat van de technologische ontwikkeling hierin. De vier verschillende methoden worden in de Grote Berg aangetroffen:

Ontginningen met de slagbeitel zijn relatief het oudste en kunnen globaal gezien gedateerd worden tussen circa 1150 tot 1400. Deze ontginningen komen slechts in een beperkt aantal gekende groeven voor. In de Grote Berg werden ze op enkele plaatsen aangetroffen, onder andere bij aansnijdingen van de instortingen van de Wachelkoul wat doet vermoeden dat hier de oudste ontginningen van de Grote Berg liggen.

Vanaf circa 1300 werden slagbeitel en zaag gecombineerd. Deze ontginningsmethode komt algemeen voor, ook in de Grote Berg. De methode bleef in gebruik tot circa 1850.

Vanaf circa 1600 werd de slagbeitel aangevuld met de stootbeitel en zaag. Een ‘harde’ datering van deze ontginningsmethode is niet mogelijk omdat er een geleidelijke overgang was van slag- naar stootbeitel en ook beide instrumenten samen werden gebruikt. Globaal gezien kan worden gezegd dat de groep ‘zaag en stootbeitel’ ongeveer de periode van 1600 tot 1980 beslaat en ook in de Grote Berg algemeen voorkomt. In de Grote Berg werden echter vanaf het laatste kwart van de 19de eeuw nog nauwelijks stenen gewonnen.

Het laatste type ontginningsmethode maakt gebruik van mechanisch gereedschap. Dit wordt voor de eerste keer vermeld in 1921 maar werd vooral gebruikt voor de periode vanaf 1945.

Aan de hand van de ontginningssporen op de wanden en het plafond kun je ook een beter inzicht krijgen in de ontginningsrichting(en) in de groeve. Omdat de Grote Berg uit zoveel verschillende stelsels bestaat zijn er veel ontginningsrichtingen aanwezig. Waar twee ontginningen elkaar raken heb je een zogenoemde ‘doorbraak’. Door de vele stelsels komen er in de Grote Berg ook veel doorbraken voor.

In de Grote Berg is een grote variatie aan ondergrondse landschappen aanwezig. Zo zijn er plaatsen waar het landschap vrij regelmatig is met rechte, parallelle gangen, en een vaste ganghoogte. Op andere plaatsen is het ontginningspatroon onregelmatiger. Soms geeft dit een indicatie over de ouderdom van een ontginning of het eigendom. Maar andere factoren zijn vaak meer van invloed, zoals de geologische verstoringen of de vaardigheid van de blokbreker. In de Grote Berg heeft de geologie zeker een grote impact gehad op het uitzicht, de blokbrekers moesten immers steeds rekening houden met de aanwezigheid van aardpijpen en andere verstoringen.

De Grote Berg kampte dus ook in het verleden al met stabiliteitsproblemen. In de groeve zijn specifieke technieken zichtbaar die men gebruikte om de instabiele plaatsen te versterken. Desondanks kwamen er in de Grote Berg veel instortingen voor. Deze zijn verspreid in de groeve zichtbaar en dateren uit diverse periodes. Ze illustreren de moeilijkheden waarmee de ontginners moesten werken.

Het **secundair gebruik** verwijst naar de periode waarin de groeve of het stelsel voor het grootste deel ontgonnen was en het gebruikt kon worden als ‘ondergrondse ruimte’. Deze ruimtes boden tal van mogelijkheden waarvan nog verschillende sporen bewaard zijn. Het secundair gebruik kan worden opgesplitst in courant gebruik en incidenteel gebruik. De sporen van dergelijk gebruik bevinden zich veelal in de buurt van een toegang, dit kan zowel bij een ingang, schacht, tunnel of graet zijn.

Courant werden de groeven gebruikt door landbouwers. Zij sloegen hier hun oogst op en stalden er hun vee. Sporen die hieraan herinneren zijn opschriften over hoeveelheden granen en dergelijke die verplaatst of opgeslagen werden. Ook vee werd regelmatig in de groeven ondergebracht. Halstergaten werden op hoeken van pilaren geboord om de dieren aan vast te binden. Op sommige plaatsen werden eenvoudige stallingen gemaakt door een hekje te plaatsen, paalgaten zijn hier soms van bewaard. Voederbakken werden in de muren uitgehouwen om de dieren te kunnen voederen. Dergelijke ingrepen doen vermoeden dat het hier niet om incidenteel gebruik ging, maar dat de dieren toch regelmatig gedurende bepaalde delen van het jaar in de groeve konden worden ondergebracht. Het kan worden aangenomen dat de dieren die hier gestald werden gebruikt werden voor het landgebruik bovengronds, bijvoorbeeld voor het begrazen van de (helling)graslanden in de omgeving van de groeve.

De ligging van Zussen in de nabijheid van grenzen en de steden Maastricht en Luik zorgde ervoor dat Zussen regelmatig te lijden had onder oorlogstroepen die hier hun onderkomen zochten en ook eigendommen van de bewoners plunderden. Dit was in het bijzonder het geval in de 17de en 18de eeuw. Tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog was de ligging nabij de Duits-Nederlandse grens de reden dat de groeve opnieuw gebruikt werd als schuilplaats. Incidenteel werd de groeve dus voor korte of langere tijd gebruikt als toevluchtsoord. Op verschillende plaatsen worden vuurplaatsen en stallingen aangetroffen.

De laatste periode van intensief gebruik van de mergelgroeven dateert uit de 20ste eeuw wanneer veel groeven gebruikt werden voor de champignonteelt. Sporen van de champignonkweek worden door de hele groeve aangetroffen, dit zijn bijvoorbeeld restanten van kweekbedden, waterleidingen en waterputten, elektriciteitsdraden en lampen, afscheidingsmuren en poorten. Verder worden er soms losse materialen aangetroffen zoals plukmandjes, handkarren, kweekbedden, etc.

Ook vandaag de dag wordt de groeve ‘gebruikt’, hoewel veel minder intensief dan vroeger. Er is een erfgoedgemeenschap aanwezig die

zich inzet voor het onderzoek en behoud van de groeve. Zij bezoeken de groeve hiervoor regelmatig. Dit zijn vooral de vrijwilligers van de Hulpdienst Groeven. Zij houden ook een oogje in het zeil wat stabiliteitsproblemen betreft.

Opslag of iets dergelijks komt in de groeve niet meer voor, deels omdat de veiligheid dit niet meer toeliet. De functie van de groeve is tegenwoordig, naast de belangrijke erfgoedwaarde, toegespitst op de natuurwaarde, als een belangrijk habitat voor vleermuizen. In functie van deze natuurwaarde is er specifiek beheer gericht op het toegankelijk maken en houden van de groeve voor de vleermuizen.

Teksten en afbeeldingen die voorkomen in de groeve

De Grote Berg heeft een groot aantal teksten en afbeeldingen op de muren en plafonds staan. De teksten en afbeeldingen in de groeve zijn soms de enige bron van informatie over een groeve of stelsel, wanneer archiefbronnen en dergelijke ontbreken. De opschriften kunnen opgedeeld worden in twee categoriën: die van het primair en die van het secundair gebruik. Verder kan het onderscheid gemaakt worden tussen een 'ingekraste' tekst of afbeelding en een 'opschrift' op de mergelwand. Een ingekraste tekst of afbeelding wordt, zoals de term het al zegt, met een scherp voorwerp in de zachte mergel gekrast. 'Opschriften' worden gemaakt met iets dat kleurstof achterlaat, bijvoorbeeld roet van olielampen (op het plafond), houtskool, krijtstiften en leem. Al deze types komen in de Grote Berg voor.

De teksten en afbeeldingen in de groeve geven een uniek inzicht in de 'gewone bevolking', waarover meestal geen informatie bewaard is in literatuur of archieven. Ze leveren informatie over de gebruiken en tradities in verschillende periodes en over verschillende bevolkingsgroepen. In de mergelgroeven waren het vooral de ongeschoolde blokbrekers en inwoners van de dorpen die tekeningen en eventueel teksten achterlieten. Dit is te zien in de soms eenvoudige manier waarop getekend werden. Dergelijke tekeningen zijn op andere plaatsen zeer zeldzaam en dit geeft een unieke kijk op het 'dagelijks leven' vanaf circa 1500.

Teksten en tekeningen van primair gebruik zijn direct gelinkt aan de ontginning. Meestal waren dit dan ook functionele opschriften, ze hadden een specifiek doel in de groeve. Met betrekking tot de ontginning kunnen dit opschriften zijn van eigendommen, inspecties, tellingen en dergelijke. Veel van deze opschriften zijn tegenwoordig moeilijk te begrijpen, voorbeelden van de tellingen zijn dit bijvoorbeeld: streepjes, cirkeltjes, plusjes, etc. Dit gaf ongetwijfeld bepaalde hoeveelheden aan, maar of het ging over het aantal stenen, karren, of andere hoeveelheden is meestal niet bekend.

Ook (ondergrondse) eigendommen werden gemarkeerd, dit om ze duidelijk te begrenzen en ervoor te zorgen dat er niet illegaal of onder andermans eigendom werd ontgonnen. In de Grote Berg zijn enkele mooie voorbeelden van de grens tussen de eigendommen van het kapittel van Sint Servaas en de stad Maastricht, die met een sleutelsymbool en een ster werden gemarkeerd. Ook zijn er opschriften van inspecties en opmetingen die in de groeve werden verricht.

In de Grote Berg zijn enkele tekeningen gemaakt van werktuigen die bij de ontginning gebruikt werden, dit is zeer uniek en komt vrijwel niet voor in andere groeven. Om zich te kunnen oriënteren in de groeve zijn veel pijlen en tekens achtergelaten op de muren, die zijn gerelateerd aan de verschillende periodes van gebruik van de groeve. Verder zijn er tekeningen van diverse onderwerpen op de muren van de groeve gemaakt. Voorstellingen die relatief veel voorkomen zijn personen en dieren. Bij de mensfiguren valt op dat ze vaak historische kledij hebben die meer kan zeggen over de periode waaruit ze dateren. Verder zijn er ook afbeeldingen van speelborden, een bijzonder voorbeeld is een tekening van het burchtspel in Maastricht.

In de groeven staan veel jaartallen ingekrast of opgeschreven, soms vergezeld van een tekst of naam. Deze jaartallen kunnen zowel dateren uit en verwijzen naar de periode van ontginning, of hier helemaal los van staan. Een jaartal alleen volstaat niet voor een datering van een gang of stelsel, de samenhang met andere elementen zoals de ontginningssporen en dergelijke is van belang. Jaartallen kunnen wel een indicatie zijn van wanneer de groeve er zeker al was. Zo werd er in 2021 door de vrijwilligers van de vzw Hulpdienst Groeven het opschrift "anno 1440" ontdekt. Dit is het oudste jaartal ooit gevonden in de mergelgroeven in deze regio van Nederland en België. Aan de hand van verschillende argumenten is het vrij zeker dat deze inkerving authentiek is: het is geschreven in een oud schrift, de aanwezigheid van "anno" geeft aan dat het over een jaartal gaat, de vindplaats is vermoedelijk een oude schachtontginning en over de inkerving is ten tijden van de champignonteelt een ander opschrift aangebracht, wat uitsluit dat de inkerving zeer recent werd aangebracht.

Een veel voorkomend gebruik in de groeve, tot op de dag van vandaag, is het achterlaten van namen op de muren. Namen zijn interessant voor het onderzoek van de mensen en families die (meestal) in de buurt woonden en soms ook in de groeve werkten of eigenaar waren van een deel ervan.

Op dit vlak is hoeve Pauly/Liessens vermeldenswaardig omdat er in het ondergrondse stelsel bij de hoeve diverse opschriften aanwezig zijn die gerelateerd zijn aan de eigenaars van de hoeve, de oudste gedateerde is van 1617. Enkele opmerkelijke zijn *"IANNES IAN 1726 LISENS"*, de tweede eigenaar van de hoeve. Het tweede gedateerde opschrift van een Liesens is *"Dit weerck hoordt toe aen den eersaemen Jan Liesens van Sussen anno 1763".*

Namen uit de Tweede Wereldoorlog, zowel van burgers als van militairen, zijn ook redelijk goed vertegenwoordigd in de groeven, zo ook in de Grote Berg.

Buiten de namen en de jaartallen werden er ook in latere periodes diverse teksten achtergelaten in de groeve. Thema's als god en het geloof soms in relatie met het gevaar van de groeve komen daarbij terug. Het monogram IHS, verwijzend naar het Katholieke geloof, komen ook regelmatig voor. Verder zijn er teksten over de manier waarop men met elkaar omging, zoals straffen, liefdesrelaties en dergelijke.

De stijl en schrijfwijze van de tekst kunnen een indicatie geven van de ouderdom.

Pas in het laatste kwart van de 20ste eeuw kwamen veel ‘berglopers’ in de Grote Berg, die de groeve gebruiken als onderzoeks- en recreatiegebied. De namen van deze mensen komen (veelvuldig) voor in de groeve, jammer genoeg soms ook over historische opschriften heen.

Hetzelfde geldt voor de functionele opschriften in het kader van de champignonteelt, bijvoorbeeld om een zone te markeren. Deze opschriften hielden vaak geen rekening met de oudere opschriften die aanwezig waren.

- Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.
- Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).
- Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.
- Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven in 1846-1854, schaal 1:20.000.
- Topografische kaarten van België, Eerste editie, Krijgsdepot, uitgegeven in 1865-1880, schaal 1:20.000.
- Topografische kaarten van België, Tweede editie, Militair Cartografisch Instituut, uitgegeven in 1880-1884, schaal 1:20.000.
- Kaart van België, Militair Cartografisch Instituut, uitgegeven in 1928-1950, schaal 1:20.000.
- Topografische basiskaart numerieke reeks, Nationaal Geografisch Instituut, uitgegeven in 2009, schaal 1:10.000.

- Agentschap voor Landbouw en Visserij, Landbouwgebruikspercelen ALV, 2015, [online], http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/a5b317f2-1a4c-47df-9b14-bf0cb09de770
- AGIV, Digitaal Terreinmodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1m, [online], https://download.agiv.be/Producten/Detail?id=939&title=Digitaal_Hoogtemodel_Vlaanderen_II_DTM_raster_1_m.
- Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Biologische waarderingskaart, versie 2, BWK2 Versie 2.2 – Toestand 2010 [online], http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/5d89dd1e-5c44-11dc-8314-0800200c9a66.

- Regionaal Historisch Centrum Limburg, Indivieze Raad Maastricht, inventarisnummer 43-87.
- Regionaal Historisch Centrum Limburg, Archief van het kapittel van Sint-Servaas te Maastricht 1062-1797 (14.B002A), inventarisnummer: 871.
- Kadasterarchief Limburg, Primitief kadaster en bijbehorende kaart, afdeling 6 Zichen-Zussen-Bolder, sectie A 2e blad, a.d.

- AMENDT K. en JENNEKENS P. 2017: *Handboek onderzoeksmethode, Het onderzoek naar de ontginning van een groeve*, onuitgegeven conceptversie.
- AMENDT K. 2013: Onderzoek naar de ontginning van een groeve: vier groepen ontginningsmethoden. *SOK-Mededelingen* 58.
- Breuls T. 1994: *Mergelgrotten, het onbekende landschap van Limburg*.
- DE HAAN A. en LAHAYE M. 2018: *Inventarisatie en waardering van de mergelgroeve ‘Grote Berg’ te Zussen*.
- DREESEN R. 2010: Natuursteen in Vlaanderen, kenmerken en voorkomen.
- DUSAR M., Dreesen R. 2007: Stenen uit het mergelland. 2e Vlaams-Nederlandse Natuursteendag, Utrecht.
- FELDER W., ORBONS J. 2012: Historische ondergrondse mijnbouw in het Valkenburgse Erfgoedbeleid, in: *Vakblad Vitruvius*, april 2012, 37-41.
- FRANQUINET G.D. 1879: De heerlijkheid van Sichen, in: *De Maasgouw 1* (1879), 46-47.
- GRAUWELS J. 1978: Het Loons leenregister van Arnold van Hornes (1379-1389), in : Het Oude Land van Loon 33, 1978.
- HACKENG R. 2006: *Het middeleeuwse grondbezit van het Sint-Servaaskapittel te Maastricht in de regio Maas-Rijn*, Maastricht (Publicaties van het Regionaal Historisch Centrum Limburg 1).
- JENNEKENS P. 2016: *De Grote Berg zijn ingangen en de bijbehorende stelsels*.
- JENNEKENS P & HAGEMAN J, 2019: De Grote Berg, gebleven getuigen, een selectie van namen en andere interessante opschriften uit 1850-1970, in: *Riemster Monumenten en Landschappen*.
- LAHAYE M. et al 2022: The Transversal Heritage of Maastricht Stone, a Potential Global Heritage Stone Resource from Belgium and the Netherlands, in *Geoheritage* 14(2), https://doi.org/10.1007/s12371-022-00683-y.
- LENAERTS M. (red.) 1991: Riemst en zijn verleden, Riemst
- ORBONS J. 2017: *An Archaeology of the Darkness, Man-made underground structures in the Mergelland region as a source for archaeological studies*, [online], https://www.souterrains.nl/publicaties/Orbons,%20P.J.,%202017,%20An%20Archaeology%20of%20the%20Darkness.pdf Master Thesis Archaeology, University of Amsterdam.
- PIRENNE H. 1896: *Le livre de l’abbé Guillaume de Ryckel (1249-1272). Polyptyque et comptes de l’abbaye de Saint-Trond au milieu du XIIIe siècle*, Bruxelles.
- SILVERTANT J. 2015: *Mijn Mergel, Geschiedenis van de onderaardse kalksteengroeven tot omstreeks het jaar 1600*.
- VAN DRIESSCHE T. 2014: *Een dossier van het bestuur van het Mijnwezen mbt. de mergelgrotten van Kanne, Zichen-Zussen-Bolder, Eben-Emael en Wonck (1852-1869)*, aantekeningen op basis van dossier in het Algemeen Rijksarchief.
- VAN WIJK I.M., ORBONS J. 2009: *Verleden met een toekomst, Archeologische beleidskaart en groevenbeleidskaart voor Valkenburg aan de Geul*. Archol rapport 121.
- V.D.N. 1879: Twee weinig bekende ruïnes in de buurt van Maastricht, in: *De Maasgouw*, 1, 1879, 43-44.
- V.D.N. (2) 1879: Nogmaals de burchthoebel bij Sichen, in: *De Maasgouw*, 1, 1879, 59-60.
- Vlaams Gewest, 1977: Origineel gewestplan St-Truiden – Tongeren, [online], https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/84813109-7d3c-4059-b8b4-dd8069b60c2e.

Is deel van

- **Millen, Valmeer, Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De van oudsher geconcentreerde hoopdorpen, bestaande uit woningen en boerderijen rond de kerk, groeiden hier aaneen tot de straatdorpen Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder. In elke dorpskom bevinden zich vierkanthoeven, waarvan de gevels - zoals ook van vele andere gebouwen - geheel of gedeeltelijk in streekeigen mergelzandsteen zijn opgetrokken. Zij benadrukken het landelijke en streekeigen karakter van het dorpsbeeld, traditioneel bepaald door landbouw en mergelwinning. Achter de boerderijen liggen de weilanden, vaak ingenomen door boomgaarden. Daarrond ontplooit zich een glooiend openfield-landschap, gekenmerkt door akkerbouw. De mergelgroeven situeren zich vooral in Val, Zichen en Zussen en gaan terug tot de Gallo-Romeinse tijd. Nu vormen het ingewikkelde gangenstelsels die zich ver onder de grond uitstrekken.

Omvat

- **Misweg (Riemst)** Deze hoogstamboomgaard bevindt zich op een perceel waar zeker voor 1830 een instorting in het stelsel De Vijl plaatsvond. Een lichte inzinking is nog zichtbaar in het perceel. Voor veiligheid werd dit perceel gebruikt als grasland met een boomgaard. De boomgaard wordt omgeven door een meidoornhaag.
- **Waterstraat (Riemst)** Dit driehoekig perceel midden in de velden is een relict van een bijzonder type toegang tot de mergelgroeve. Hier lag de toegangstunnel van de Stad Maastricht om naar hun eigendommen in de groeve te komen. Deze tunnel stortte in en in de 20ste eeuw werd dit opgevuld en bovengronds gebruikt als hoogstamboomgaard.
- **Burchtstraat, Visésteenweg (Riemst)** De Wachelkoul was vermoedelijk de oudste ontginning van wat we nu de Grote Berg noemen. De bovengrondse ingang naar deze ontginning is zichtbaar in het landschap, dit is een verdiept perceel dat vanuit de Burchtstraat vertrekt. De Wachelkoul is ingestort en deze instorting is op het terrein nog herkenbaar aan de verdiepte ligging, het onregelmatig reliëf en de begroeiing met loofbomen en struiken, onder andere essen en populieren. Rond de instorting zelf liggen enkele graslanden met kleine reliëfverschillen en verzakkingen. De toegang die op dit moment het meeste gebruikt wordt, is de toegang Lacroixberg. Deze toegang is op een later moment opengegraven in de toen al bestaande groeve omdat de oorspronkelijke toegang ingestort was. Een holle weg verbindt de toegang met de Visésteenweg.
- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** Deze steilrand ligt in de hoek van de Zwart Kruisstraat en Visésteenweg. Ze is ontstaan door insnijding van de Zouw. In deze steilrand dagzoomt de mergel en hier werden in het verleden ingangen gemaakt voor de exploitatie van de mergelstenen.

Is aangeduid als

- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De ondergrondse mergelgroeve Grote Berg is beschermd als monument.
- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De ondergrondse mergelgroeve Grote Berg is beschermd als monument.

Meer info

- https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/308564

Steilrand van de mergelgroeve Grote Berg

Beknopte karakterisering

Typologies gemengde bossen, graslanden, steilranden

Beschrijving

De aanwezigheid van kalksteen in dit gebied is in eerste instantie niet gemakkelijk op te merken. Toch is de aanwezigheid wel zichtbaar langs één landschappelijke lijn, een steilrand. Deze loopt parallel aan de Visésteenweg tussen de Burchtstraat en buigt voor de Zwart Kruisstraat af naar het noorden. De waterloop de Zouw loopt hier langs en is oorspronkelijk verantwoordelijk voor het hoogteverschil. Langs de steilrand dagzoomt de kalksteen, het is daardoor ook de plaats van verschillende toegangen. De enige die op dit moment nog open is, is die van de Maresberg/Collasberg. Deze huidige toegangen liggen voornamelijk dichtbij de Visésteenweg, maar het is zeker niet uitgesloten dat er meer zijn geweest, bijvoorbeeld van kleine stelsels die niet verbonden zijn met de rest van de Grote Berg en ondertussen niet meer toegankelijk zijn. Op het digitaal hoogtemodel (DHM) zijn langs de steilrand verschillende 'onregelmatigheden' te zien in het reliëf, mogelijk zijn dit dichtgemaakte toegangen. Anderzijds kan het ook gaan om andere winningen langs deze steilrand, zoals van mergelpoeder.

De steilrand is in het landschap herkenbaar als een markante terreinsprong van ongeveer 10 m. Op deze rand staat een gevarieerde beplanting van bomen en struiken zoals es, esdoorn, hazelaar, vlier en meidoorn. Een deel van de steilrand sluit aan bij een grasland aan de Zwart Kruisstraat en er ligt ook een grasland met verspreide oude meidoorns.

Het hellinggrasland is één van de plaatsen waar het huidige uitzicht van het landschap sterk gelinkt is aan het historisch pastorale landgebruik met extensieve begrazing. Ook de planten en dieren die hier voorkomen zijn sterk gelinkt aan dit landgebruik. Dit landgebruik is op deze verschillende plaatsen ook op historische kaarten aanwezig. Een voor Vlaanderen zeldzame situatie van samenspel tussen bodemcondities (kalkrijke leembodem en dagzomende kalksteen) en historisch gebruik met begrazing die resulteert in een bijzonder landschap met specifieke flora en fauna die hier enkel kan voorkomen dankzij het landgebruik. Door het wegvallen van dit specifieke landbeheer op sommige plaatsen treedt verwildering op, bijvoorbeeld op een deel van de steilrand waar nu bomen en struiken staan.

- Beschermingsdossier, 4.001/73066/111.1, Mergelgroeve Grote Berg (De Haan A., 2023, digitaal dossier).

Is deel van

- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De groeve is ontstaan door ontginningen van mergelstenen vanaf de 14de eeuw. In de Grote Berg in Zussen is het ontginningslandschap bijzonder goed bewaard gebleven. Op de ondergrondse muren en plafonds bevinden zich talloze teksten en afbeeldingen van de ontginningsperiode en later, die een bijzondere inkijk bieden in het leven van de mensen in Riemst door de eeuwen heen. Er zijn veel sporen van het latere gebruik van de groeve zoals voederbakken, vuurplaatsen, … Deze groeve is bovendien bijzonder omdat het een geheel is van verschillende stelsels die via verschillende toegangen en door verschillende eigenaren ontgonnen is.

Is deel van de aanduiding als

- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De bovengrondse sporen van de mergelgroeve Grote Berg zijn beschermd als cultuurhistorisch landschap.
- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De bovengrondse sporen van de mergelgroeve Grote Berg zijn beschermd als cultuurhistorisch landschap.

Meer info

- https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/308566

Mergelgroeven van Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder

Beknopte karakterisering

Typologies steengroeven, dorpen, vierkantshoeven, akkerlanden, plateaus

Beschrijving

Van oudsher zijn de Haspengouwse dorpen landbouwnederzettingen met een concentratie van woningen en boerderijen rondom een kerk. Oorspronkelijk twee gescheiden dorpen groeiden Val en Meer echter aaneen tot één straatdorp Val-Meer. Ook Zichen-Zussen-Bolder bestaat uit drie aanvankelijke hoopdorpen. Terwijl Zichen en Zussen van oudsher nauw verbonden zijn, groeiden zij met Bolder uit tot één urbanistisch geheel.

Op hellingen waar de leemmantel door erosie is weggespoeld, dagzomen hier krijtlagen van het maastrichtiaan, vaak ontsloten door ondergrondse groeves. Zij zijn rijk aan fossielen (paleontologisch belang). De krijtformaties in de ondergrond, afgewisseld door vuursteenbanken, verklaren de karstverschijnselen zoals dolinen, orgelpijpen, ...

In elke dorpskom bevinden zich vierkanthoeven, waarvan de gevels - zoals ook van vele andere gebouwen - geheel of gedeeltelijk in streekeigen mergelzandsteen zijn opgetrokken. Gecombineerd met sfeervolle binnenkoertjes levert dat fraaie straatbeelden op. Zij benadrukken het landelijke en streekeigen karakter van het dorpsbeeld, traditioneel bepaald door landbouw en mergelwinning. Opmerkelijk zijn onder andere de Burrefetwinning en de hoeves Coengrachts en Liesens maar ook het kasteeltje Sint-Pieter en de verschillende parochiekerken. Achter de boerderijen liggen de weilanden, vaak ingenomen door boomgaarden. Daarrond ontplooit zich een glooiend openfield-landschap, gekenmerkt door akkerbouw. Vanop de hoogten van het leemplateau reiken weidse gezichten over de dorpen en hun omgeving. Bij de recente ruilverkavelingen moesten kleine landschapselementen het ontgelden zodat holle wegen, graften, houtkanten en perceelsgrenzen veelal gewijzigd of verdwenen zijn. De bebouwing in het open akkergebied beperkt zich voorlopig tot enkele agro-industriële bedrijven.

De mergelgroeven situeren zich voornamelijk in Val, Zichen en Zussen. Enkele bekende zijn ondere andere de Lacroixberg, Roosburg, Koegat, Pitjesberg, In de Coolen. Reeds in de Gallo-Romeinse tijd, zij het in beperkte mate, werd mergelzandsteen gebruikt voor de bouw van villa's langs de heerbanen van oostelijk Haspengouw. Vooral vanaf de 14de eeuw werd de mergel systematisch gewonnen voor de bouw van kerken, burchten, woningen en hoeves. Later werd hij nog in bakstenen gebouwen verwerkt in horizontale speklagen, hoekkettingen en lijstwerk. De groeves werden handmatig ontgonnen door zogenaamde blokbrekers. Vaak ontstond een netwerk van ondergrondse galerijen met een oppervlakte van tientallen ha. Zij bevatten tal van verwijzingen (zoals inscripties, graafkervingen, schilderingen, ...) naar hun gebruik, ouderdom of uitbatingstechniek. Verschillende ontginningsmethoden hebben een verscheidenheid in ondergronds landschap geboetseerd. Een gangenstelsel was veelal bereikbaar vanuit één of meer hoofdingangen, maar vaak ook langs kleinere privé-ingangen in het dorp, die toegang gaven tot de groeven (of kuilen), waarin de bouwstenen waren gewonnen om de bovenliggende hoeven op te trekken. De mergelzandsteen is echter gevoelig voor verwering en brokkelt dan snel af, zodat het gebruik ervan vanaf het midden van de vorige eeuw verminderde. Als nevenproduct werd mergel ook gebruikt als meststof, het zogenaamde mergelen van landbouwgrond. Door hun temperatuur en vochtigheid waren de mergelgrotten erg geschikt voor de teelt van kampernoelies (paddenstoelen). In de eerste helft van de 20ste eeuw nam die bedrijvigheid hier een hoge vlucht. In 1958 nam de streek ruim 95% van de Belgische, industriële kampernoelieteelt voor zijn rekening. Op 23 december van dat jaar gebeurde de tragische instorting van de kwekerij in de Roosburg te Zichen, waarbij 18 arbeiders het leven lieten. Bovengronds gaapte een vijf meter diepe krater over een oppervlakte van ruim 3 ha. In 1961 werd er een mergelzandstenen gedenkteken met kruis opgericht. Geleidelijk werd later overgeschakeld op de teelt van kampernoelies in bovengrondse loodsen.

Omwille van veiligheidsredenen zijn de oude mergelgrotten niet vrij toegankelijk. Toch bieden zij mogelijkheden op educatief-recreatief

vlak. De bezoeker krijgt zelfs enkel vanaf één van de ingangen een beeld van het monumentale, het unieke microklimaat en het historische karakter van de groeven. Naast hun hoge erfgoedwaarde verwierven de groeven recent ook een functie als vleermuizenreservaat. De wanden en plafonds van de grotten bieden door hun onregelmatige vormen en het microklimaat immers overwinteringsplaatsen (*hibernacula*) voor vleermuizen.

Uitbreiding van de cementindustrie, die nu actief is in het Luikse gedeelte van het mergelgebied, blijft een bedreiging vormen voor zowel het bovengrondse landschap als de ondergrondse groeves. Vooral te Zichen-Zussen-Bolder zijn delen van de dorpskom door de mergelgroeven ondermijnd. In de jaren 1980 karteerde de Dienst van het Mijnwezen de ondergrondse galerijen om holten in bedreigde straten en woonzones op te vullen of te verstevigen.

Omvat

- **Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)** De groeve is ontstaan door ontginningen van mergelstenen vanaf de 14de eeuw. In de Grote Berg in Zussen is het ontginningslandschap bijzonder goed bewaard gebleven. Op de ondergrondse muren en plafonds bevinden zich talloze teksten en afbeeldingen van de ontginningsperiode en later, die een bijzondere inkijk bieden in het leven van de mensen in Riemst door de eeuwen heen. Er zijn veel sporen van het latere gebruik van de groeve zoals voederbakken, vuurplaatsen, … Deze groeve is bovendien bijzonder omdat het een geheel is van verschillende stelsels die via verschillende toegangen en door verschillende eigenaren ontgonnen is.
- **Grote Straat 48-50 (Riemst)** Tijdens graaf-, verbouwings-, en restauratiewerken aan een oude hoeve werd een ondergrondse holte uitgegraven in de leembodem ontdekt, toegankelijk vanuit een mergelstenen kelder.

Is gerelateerd aan

- **Grote Straat 53 (Riemst)** Tijdens grondwerken werd een keldermuur en waterput in Maastrichtersteen aangetroffen op de plaats waar een 18de-eeuwse hoeve stond. In de muur was een gat uitgehakt waarachter zich een ingestorte aacht bevond.
- **Wonckerweg 2 (Riemst)** Tijdens grondwerken kwam een holte te voorschijn die bleek de toegang tot een graet te zijn. De graet vertoonde veel sporen van water en erosie en er waren in de wanden meerdere nissen met roetvlekken zichtbaar.

Is deel van

- **Genoelselderen, Herderen, Kanne, Membruggen, Millen, Riemst, Valmeer, Vlijtingen, Zichen-Zussen-Bolder (Riemst)**

Meer info

- https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135342

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2026-1162821	Datum opzoeking:	8/10/2026
Referentienummer:	Visésteenweg 235, 3770 Riemst	Zoekdata:	73102A1225/00Y000
Perceel:	73102A1225/00Y000		

Informatieaanvraag Gewestinfo en Overheidsplannen

Resultaat opvraging perceel gelegen in Riemst afdeling RIEMST 6 AFD/ZICHEN-ZUSSEN-BOLDER/, sectie A met perceelnummer 1225/00Y000 [73102A1225/00Y000]

Gewestplan

Hoofdbestemming (*):	zone voor renovatie (ZR)
Datum goedkeuring gewestplan:	5/04/1977
Gewestplan:	origineel gewestplan St-Truiden - Tongeren
Categorie:	

Indicatieve kaartweergave

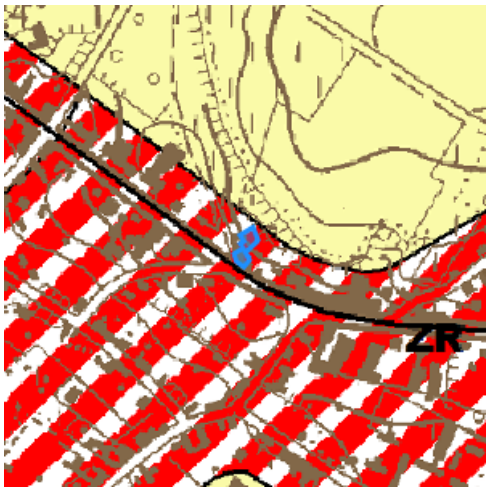

Legende

- 0100 - Woongebieden
- 0105 - Woonuitbreidingsgebieden
- 0200 - Gebieden voor gemeenschapsvoorziening en openbaar nut
- 0400 - Recreatiegebieden
- 0401 - Gebieden voor dagrecreatie
- 0402 - Gebieden voor verblijfsrecreatie
- 0410 - Gebieden voor toeristische recreatieparken (TRP)
- 0500 - Parkgebieden
- 0600 - Bufferzones
- 0700 - Groengebieden
- 0701 - Natuurgebieden
- 0702 - Natuurgebieden met wetenschappelijke waarde of natuurreservaten
- 0800 - Bosgebieden
- 0900 - Agrarische gebieden
- 0901 - Landschappelijke waardevolle agrarische gebieden
- 1000 - Industriegebieden
- 1100 - Ambachtelijke bedrijven en KMO's
- 1700 - Landelijke gebieden

Uitgebreide legende https://www.realsmart.be/gewestplan.pdf

Gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan

Er is geen informatie beschikbaar op het gekozen perceelnummer.

Indicatieve kaartweergave

Legende

Contouren van grondvlakken
Contouren van overdrukken (indien geen grondvlak van GewRUP aanwezig, is bestemming op gewestplan ook nog van kracht)
Contouren van lijnen

Watergevoelige Openruimtegebieden (WORG)

Er is geen informatie beschikbaar op het gekozen perceelnummer.

Indicatieve kaartweergave

Legende

Contouren van WORG

Informatieaanvraag overheidsplannen

Geen DSI detail- of overzichtsplannen gevonden voor dit perceel.

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

Gewestplan
De Gewestplannen werden opgesteld in uitvoering van Wet op Ruimtelijke Ordening en de Stedenbouw van 1962 en worden op zich sinds 2002 niet meer gewijzigd. Het gewestplan is enkel nog van kracht is op die plekken waar het niet vervangen is door een nieuwer plan. Na 2000 zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plekken gewijzigd door de opmaak van 'ruimtelijke uitvoeringsplannen' (RUP'S). Het gewestplan geeft dus vaak niet de volledige juridische plancontext weer op een plek. Het gaat niet noodzakelijk om de meest actuele stedenbouwkundige bestemming. Dat is enkel het geval wanneer de bestemming sinds de gewestplannen niet meer is gewijzigd. De informatie in de kaarten heeft louter informatieve waarde en geen juridisch bindende kracht. Noteer tot slot dat indien het gebied door de Vlaamse regering is aangeduid als watergevoelig openruimtegebied (die info vindt u terug op de laatste kaart in dit rapport) de bestemming sowieso daardoor is 'overschreven'. De meest recente bestemming is dan die van 'watergevoelig openruimtegebied'.

Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan
Een ruimtelijk uitvoeringsplan heeft uitvoering aan een ruimtelijk structuurplan. Het heeft een verordende waarde voor alle overheidsbeslissing. Het Vlaams gewest maakt gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen op. Ook provincies en gemeenten maken ruimtelijke uitvoeringsplannen op. Raadpleeg de gemeente of provincie voor een overzicht van de plannen op hun grondgebied.

Watergevoelige openruimtegebieden (WORG)
Om Vlaanderen beter te beschermen, wil de Vlaamse Regering het waterbergend vermogen van bepaalde watergevoelige gebieden vrijwaren en voldoende ruimte voorzien voor water. Deze gebieden worden herbestemd naar een openruimtefunctie via een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) of door aanduiding als watergevoelig openruimtegebied (WORG). Binnen deze gebieden worden enkel nog openruimtefuncties toegestaan zoals landbouw, natuur en bos.

Belangrijke Noot
Wilt u weten welke bestemming geldt op een bepaald perceel, dan vraagt u dit best na bij de gemeente. Zij hebben een overzicht van alle geldende plannen (ruimtelijke uitvoeringsplannen van gewest, provincie of gemeente, maar ook bijzonder plannen van aanleg) die het gewestplan intussen mogelijks hebben vervangen.
Meer info: omgeving.vlaanderen.be
* Indien het perceel ingetekend is met meerdere bestemmingen, kan u de andere bestemmingen via de legende afleiden.

Informatieaanvraag overheidsplannen
De informatie over DSI-plannen in dit uittreksel is aanvullend en informatief. Hier kan u plannen terugvinden zoals ruimtelijke uitvoeringsplannen, plannen van aanleg, rooilijnplannen, onteigeningsplannen en verordeningen die voor het perceel relevant kunnen zijn. Per plan tonen we, voor zover beschikbaar, onder meer de naam van het plan, het type dossier, de fase of status, de relevante data, eventuele publicatiegegevens in het Belgisch Staatsblad en een link naar de DSI-fiche. Opgeheven plannen worden ook als dusdanig aangeduid. Deze informatie helpt u om sneller zicht te krijgen op de ruimtelijke plancontext, maar vervangt geen inhoudelijke of juridische beoordeling van de geldende plannen. Voor de definitieve en meest volledige planologische toestand neemt u best contact op met de bevoegde overheid of de gemeente.

Bron vastgoedinfo

Deze opvraging bevat overheidsinformatie verkregen van Departement Omgeving, Koning Albert II-Laan 20 bus 8, 1210 Brussel, namens het Vlaams Gewest en Digitaal Vlaanderen, Havenlaan 88, 1000 Brussel wat betreft het Grootschalig Referentie Bestand Vlaanderen (GRB).

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2026-1162814	Datum opzoeking:	8/10/2026
Referentienummer:	Visésteenweg 235, 3770 Riemst	Zoekdata:	73102A1225/00Y000
Perceel:	73102A1225/00Y000		

Resultaat opvraging perceel gelegen in Riemst afdeling RIEMST 6 AFD/ZICHEN-ZUSSEN-BOLDER/, sectie A met perceelnummer 1225/00Y000 [73102A1225/00Y000]

Geluidsbelasting dag en nacht

Indicatieve kaartweergave

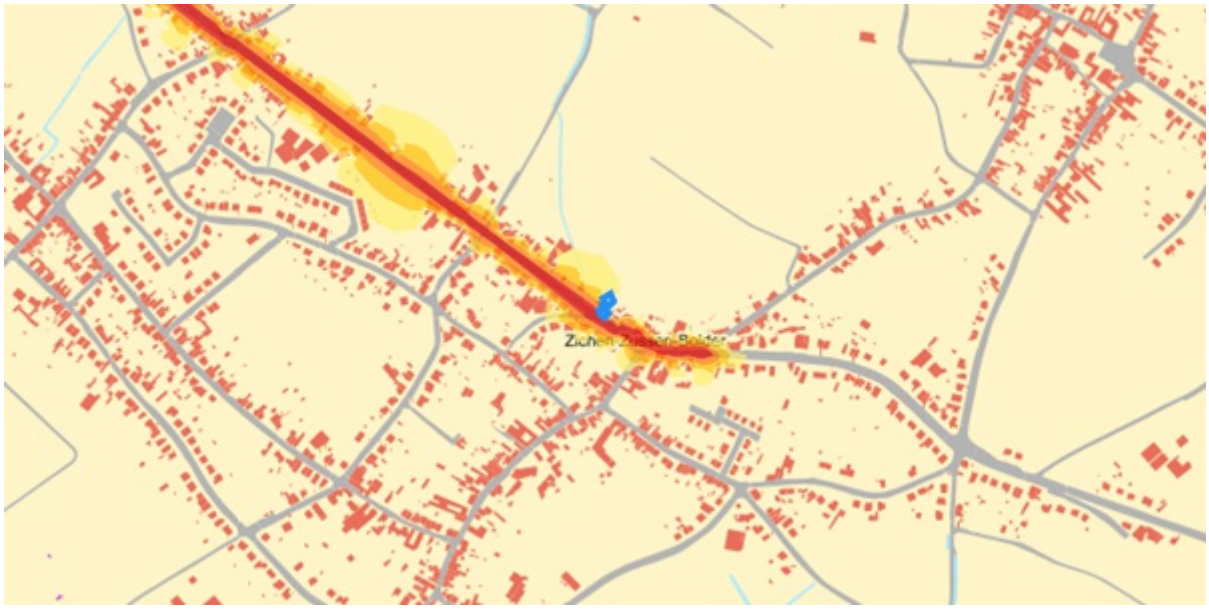

Resultaat

- Informatief:
  - Wegverkeer: Ja
  - Spoorverkeer: Nee
  - Luchtverkeer: Nee

Legende

- 55-59 dB
- 60-64 dB
- 65-69 dB
- 70-74 dB
- >= 75 dB

Geluidsbelasting nacht | 23u00 - 07u00

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Informatief:
  - Wegverkeer: Ja
  - Spoorverkeer: Nee
  - Luchtverkeer: Nee

Legende

- 55-59 dB
- 60-64 dB
- 65-69 dB
- 70-74 dB
- >= 75 dB

Groenkaart Vlaanderen

Indicatieve kaartweergave

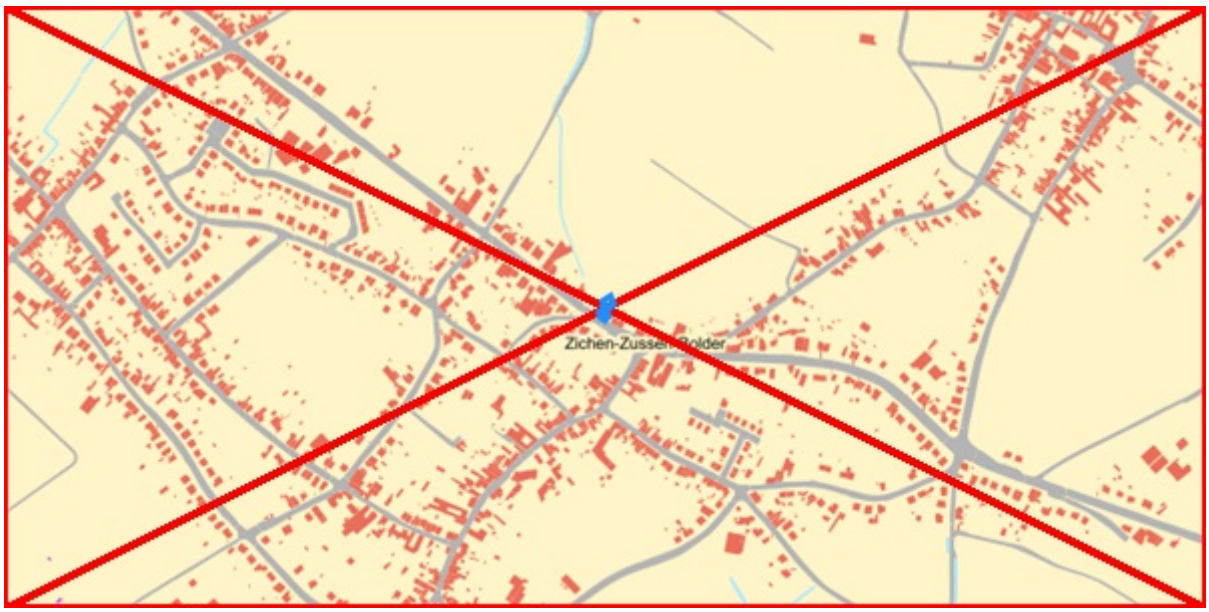

Resultaat

- Informatief: Niet groen

Legende

- Geen classificatie
- Hoog Groen
- Laag Groen
- Landbouw
- Niet groen

Grondeninformatieregister OVAM

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Informatief:
  - Geen informatie beschikbaar

Legende

- Oriënterend bodemonderzoek (OBO)
- Beschrijvend bodemonderzoek (BBO)
- Bodemsaneringsproject (BSP)
- Eindevaluatieonderzoek (EEO)
- Evaluatierapport schadegeval
- Vaststelling schadegeval
- Melding schadegeval
- Melding bodemverontreiniging

DOV

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Geen informatie beschikbaar

Legende

- Bodemverontreiniging vraagt verder onderzoek
- Bodemverontreiniging vraagt geen verder onderzoek
- Er is een oriënterend bodemonderzoek nodig
- Geen bodemverontreiniging
- Grondinformatieregister bevat geen info
- Geen specifieke informatie door gegevensbescherming
- Resultaten van een bodemonderzoek nog niet verwerkt

Luchtkwaliteit - ozon

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Gemeten waarde: 56.05

Legende

Overschrijdingsdagen

- 0 - 10
- 11 - 20
- 21 - 30
- 31 - 35
- 36 - 40
- 41 - 45
- 46 - 50
- 51 - 55
- 56 - 60
- 61 - MAX

Luchtkwaliteit – fijn stof

Indicatieve kaartweergave

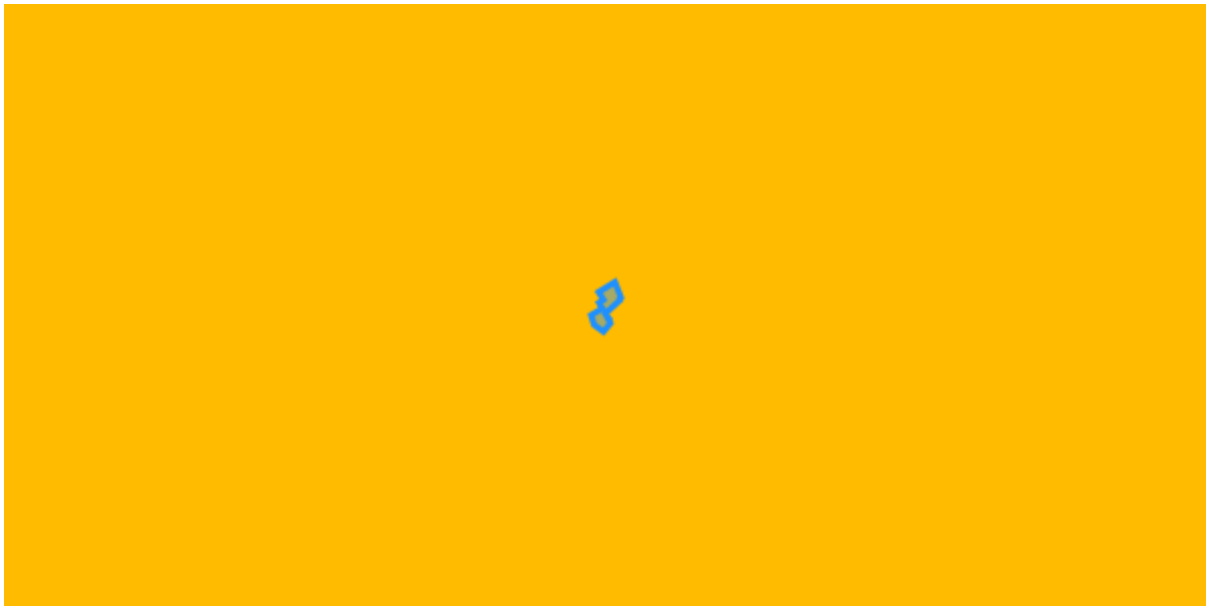

Resultaat

- Gemeten waarde: 8.14

Legende

µg/m³

0 - 1.5	5.1 - 7.5	12.6 - 15
1.6 - 2.5	7.6 - 10.5	16 - 20
2.6 - 3.5	10.6 - 12.5	21 - MAX
3.6 - 5.0		

Ruimte & groen – Open ruimte

Indicatieve kaartweergave

Legende

1 - 10
10 - 100
100 - 1000
> 1000

Straling - Zendantennes (binnen een straal van 200 meter)

Indicatieve kaartweergave

Legende Goedgekeurd attest

Resultaat

- Geen informatie beschikbaar

Licht – Lichtemissies

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Geen informatie beschikbaar

Legende

E-9 Watt/cm²/steradiaal

< 1	4 - 8	32 - 64
1 - 2	8 - 16	> 64
2 - 4	16 - 32	

Mobiliteit – Bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Mobiliteitsscore: 0

Legende

- Beperkt
- Matig
- Goed
- Zeer goed

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

Strategische geluidsbelastingskaart - Vlaanderen

Geluidsbelastingskaarten worden opgemaakt in uitvoering van de Europese richtlijn omgevingslawaai. Deze kaarten geven aan wat de geluidsbelasting is in de omgeving van de belangrijkste wegen, spoorwegen, luchthavens en agglomeraties in Vlaanderen.

De geluidsbelasting wordt op de kaarten aangegeven met twee indicatoren de Lden (dag) en de Lnight (nacht).

De geluidsbelasting op een punt is het resultaat van een modelberekening op basis van verschillende paramaters zoals: verkeersintensiteit, type verkeer, type wegdek, type trein, enz.

Groenkaart Vlaanderen

De groenkaart Vlaanderen is een overzichtskaart van het Agentschap Natuur en Bos die een overzicht biedt van het groen in Vlaanderen.

Grondeninformatieregister (OVAM)

Het grondinformatieregister (GIR) is uniek in de wereld. Nergens anders registreert de overheid gegevens over een grond zo gedetailleerd. Van zodra OVAM beschikt over een eerste rapport van bodemonderzoek, een schadegeval wordt gemeld of van zodra het perceel door de gemeente wordt opgenomen in de Gemeentelijke inventaris van riscicogronden, wordt het perceel opgenomen in het GIR. Opgelet: het register is nog niet volledig, er worden nog altijd gronden onderzocht!

Kaarten Leefkwaliteit Vlaanderen

Leefkwaliteit Vlaanderen biedt een selectie kaarten aan die de toestand van het milieu weergeven.

Meer info

www.wegenenverkeer.be
www.brusselsairport.be
www.natuurenbos.be
www.ovam.be
www.leefkwaliteitvlaanderen.be

Bron vastgoedinfo

- Kaart geluidsbelasting gegeneerd op basis van gegevens ontvangen van Agentschap Wegen en verkeer – Afdeling Wegenbouwkunde, Olympiadelaan 10, 1140 Brussel en Brussels Airport Company n.v., Luchthaven Brussel-Nationaal, 1930 Zaventem.
- Groenkaart Vlaanderen gegeneerd op basis van gegevens ontvangen van het Agentschap voor Natuur en Bos, Koning Albert II-Laan 20 8, 1000 Brussel
- Kaart Grondeninformatieregister gegeneerd op basis van gegevens ontvangen van OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen.
- Kaart Luchtkwaliteit, Ruimte & Groen, Straling, Licht en Mobiliteit gegeneerd op basis van gegevens ontvangen van Leefkwaliteit Vlaanderen, Koning Albert II-laan 20 bus 8 / 1000 Brussel.

Document gegenereerd op basis van gegevens van Agentschap voor Natuur en bos, Agentschap Wegen en verkeer en OVAM en Leefkwaliteit Vlaanderen via de ORIS webservices.

CIB vlaanderen vzw - Kortrijksesteenweg 1005 - 9000 Gent
0425.043.508 - support@realsmart.be